

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

I. Спеціалізована школа I-III ступенів з поглибленим вивченням французької мови №269 міста Кисва (далі - Школа) – спеціалізована школа I-III ступенів, з українською мовою навчання.

Орієнтована кількість класів – 42, у них учнів – 1260.

Режим роботи – п'ятиденний.

II. Основні нормативні документи, відповідно до яких організовано освітній процес:

- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII;
- Закон України «Про загальну середню освіту»;
- Положення про загальноосвітній навчальний заклад (постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 №778);
- Державний стандарт початкової освіти на компетентісній основі (1-3 класи), постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87);
- Типові навчальні програми для початкової школи затверджені Колегією Міністерства освіти і науки 22 лютого 2018 року;
- Державний стандарт початкової загальної освіти (4 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462);
- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (5-11 класи, постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392);
- Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63).

III. Робочий навчальний план школи складено:

№ додатку робочого навчального плану	Класи	Примітка	Варіант Типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України
№1	1-А,Б,В,Г,Д	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 1-2 класів, затверджена наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1272
№ 2	2-А,Б,В,Г,Д	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 1-2 класів, затверджена наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1272
№3	3-А,Б,В,Г,Д	з українською мовою навчання	Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я для 3-4 класів, затверджена

			наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1273
№4	4-А,Б,В,Г	з українською мовою навчання	таблиця 4 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня, відповідно наказу МОН України від 20.04.2018 №407
№5	5-А,Б,В,Г 6-А,Б,В,Г 7-А,Б,В,Г 8-А,Б,В,Г 9-А,Б,В	з українською мовою навчання	таблиця 3 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня, відповідно наказу МОН України від 20.04.2018 №405
№6	10-А,Б 11-А,Б	з українською мовою навчання	таблиця 2 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493)

IV. Особливості організації освітнього процесу

Для забезпечення якісного виконання освітніх програм на початку навчального року буде запроваджено «коригуюче навчання» - повторення вивченого матеріалу за минулий рік.

Для цього можуть бути проведені діагностичні роботи (усні співбесіди), опитування в 2-11-х класах з основних навчальних предметів з метою визначення рівня засвоєння матеріалу учнями за попередній рік (здебільшого, за період карантину). Оцінки за такі діагностичні роботи до класного журналу виставлятися не будуть. Тривалість періоду такого навчання кожен вчитель визначає самостійно: попередньо планує з урахуванням досвіду організації дистанційного навчання минулому році, вносить певні корективи до плану після проведення діагностичних робіт.

Під час вибору на початку навчального року навчально-методичного комплексу для вивчення предмета вчителям необхідно передбачити можливості використання засобів та інструментарію в умовах дистанційного навчання.

Школа буде організувати дистанційне навчання за допомогою: поєднання онлайн-занять через Zoom, Skype, Instagram, Google, відеоуроків, презентацій; ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою; використання безкоштовних вебсерверів та платформ, наприклад, Google, Classroom, Moodle, Microsoft Teams.

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державних стандартів.

У 1-3х, 5-7х класах викладатиметься інтегрований курс «Мистецтво»; у 4-х класах викладатиметься окремі курси «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» протягом навчального року.

У межах галузі «Суспільствознавство» в 5 класі вивчається курс «Історія України. Вступ до історії», у 6-му – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України».

Предмети інваріантної складової робочого навчального плану, що не мають цілої кількості годин, будуть викладатися:

- 5 клас: - українська мова: I семестр – 4 години; II семестр – 3 години;
- математика: I семестр – 4 години; II семестр – 5 годин.
- 6 клас: - англійська мова: I семестр – 3 години; II семестр – 2 години;
- українська мова: I семестр – 3 години; II семестр – 4 годин.
- 7 клас: - хімія: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- англійська мова: I семестр – 2 години; II семестр – 3 години;
- українська мова: I семестр – 3 години; II семестр – 2 години;
- основи здоров'я: II семестр – 1 година.
- 8 клас: - історія України: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- мистецтво: II семестр – 1 година.
- 9 клас: - історія України: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;
- географія: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- мистецтво: I семестр – 1 година;
- основи здоров'я: II семестр – 1 година.
- 10 клас: - історія України: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- географія: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;
- хімія: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години;
- інформатика: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- 11 клас: - історія України: I семестр – 2 години; II семестр – 1 година;
- інформатика: I семестр – 1 година; II семестр – 2 години.

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Відповідно до Указу Президента України від 30.01.2020 №31/2020 «Про оголошення 2020/2021 навчального року Роком математичної освіти в Україні», за бажанням батьків, враховуючи освітні потреби учнів, збільшити кількість годин на вивчення математики у 5-х класах - по 4,5 години; математики у 10-11х класах – по 4 години.

Навчання фізики та астрономії у 10-11 класах буде здійснюватися за навчальною програмою «Фізика. 10-11 класи» авторського колективу під керівництвом В.М.Локтева та «Астрономія. 10-11 клас» авторського

колективу під керівництвом Яцківа Я. Я. як окремі предмети «Фізика» і «Астрономія», розподіляючи навчальний час у такий спосіб:

- у 10 класі: 2 год. Фізика;
- у 11 класі: 2,5 год. фізика і 0,5 год астрономія.

Відповідно до Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у закладах загальної середньої освіти (додаток 2 до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 р. за № 229/6517, із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти N 572 від 09.10.2002, наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 921 від 17.08.2012, наказом Міністерства освіти і науки N 401 від 08.04.2016) класи будуть ділитися на 2 групи під час вивчення французької (6-Б клас з інклюзивною формою навчання на 3 групи), англійської та української мов за умови більше 27 учнів у класі, під час проведення практичних занять з інформатики з використанням комп'ютерів за умови не менше 8 учнів у групі.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Враховуючи матеріально-технічне забезпечення та перевантаження спортивної зали, години фізичної культури в 5-11-х класах зменшені до 2 годин на тиждень.

Реалізація програми з фізичної культури 2-3х класах здійснюється за змістовими лініями: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі модулі для вивчення предмета «Фізична культура»:

4-і класи:

- школа культури рухів з елементами гімнастики, школа пересувань, школа стрибків, школа м'яча, школа активного відпочинку;

5,6,7-і класи:

- легка атлетика, футбол, волейбол, гімнастика, баскетбол;

8-9-і класи:

- легка атлетика, волейбол, гімнастика, баскетбол, футбол;

10 класи:

- легка атлетика, волейбол, баскетбол;

11 класи:

- легка атлетика, волейбол, баскетбол.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі об'єкти проектно-технологічної діяльності учнів для вивчення предмета «Трудове навчання»:

- 5 клас (дівчата) – рушничок, гольниця, м'яка пласка іграшка, ялинкова прикраса, наволочка, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;

- 5 клас (хлопці) – підставка під гарячий посуд з термостійкими з'єднаннями, серветниця, статична іграшка, рухома іграшка, іграшкові меблі, кухонне приладдя;
- 6 клас (дівчата) – брелок, об'ємна м'яка іграшка, лялька-мотанка, закладка для книги, листівка, фартух, прикраси з бісеру, ниток, стрічок тощо;
- 6 клас (хлопці) – серветниця, статична іграшка, рухома іграшка іграшкові меблі, декоративний свічник, макет транспортного засобу;
- 7 клас (дівчата) – органайзер, закладка для волосся, панно, декоративний рушник;
- 7 клас (хлопці) – підставка для спецій, прикрас, сувенірів, квітів, світильник, скринька, декоративна тарілка;
- 8 клас (дівчата) – гаманець, намисто-підвіска, поясний швейний виріб, чохол для горнятка;
- 8 клас (хлопці) – світильник, корпус годинника, свічник, будиночок для тварини;
- 9 клас (дівчата) – обладнання та пристосування для навчальних кабінетів, вироби для власних потреб, вироби в етнічному стилі та для оздоблення інтер'єру;
- 9 клас (хлопці) – корисні речі для інтер'єру, вироби в етнічному стилі.

Враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, індивідуальні, зокрема:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Програма, яка використовується
1.	1	Українська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
2.	2	Українська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
3.	2	Читання	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
4.	3	Українська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
5.	3	Літературне читання	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
6.	5	Математика	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
7.	6	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
8.	7	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма

Враховуючи епідемічну ситуацію в місті Києві в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), буде організовано дистанційне навчання в 9-11 класах з таких предметів:

1. Мистецтво (9-11 класи);
2. Основи здоров'я (9 клас);
3. Трудове навчання (9 клас);
4. Захист України (10-11 клас)

Навчальні плани складені з урахуванням гранично-допустимого навантаження. Години фізичної культури не входять до гранично допустимого тижневого навантаження на учня.

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128.

V. Структура навчального року

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I вересня – свято День Знань;

I семестр – з 01 вересня по 24 грудня 2020 року;

II семестр – з 11 січня по 28 травня 2021 року.

Упродовж навчального року для учнів проводяться канікули:

- осінні канікули – з 26 жовтня по 01 листопада 2020 року;
- зимові канікули – з 25 грудня 2020 року по 10 січня 2021 року;
- весняні канікули – з 22 березня по 28 березня 2021 року.

Структура навчального року може коригуватися в залежності від епідемічної ситуації. Такі зміни схвалюються педагогічною радою та затверджуються наказом по школі.

Навчальний рік закінчується не пізніше 1 липня 2021 року.

Державна підсумкова атестація в 4-х, 9-х, 11-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Навчальна практика та навчальні екскурсії організовуються протягом навчального року.

VI. Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти

Початкова освіта здобувається з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Директор

О.Ф.Балашенко

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (1-2 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей; розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1–2 класи і 3–4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Освітня програма школи І ступеня (1-2 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02. 2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму школи на 2020-2021 навчальний рік для 1-2х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 21.03.2018 №268 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 класів загальної середньої освіти».

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких *ключових компетентностей*:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) *математична компетентність*, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) *компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій*, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) *інноваційність*, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) *екологічна компетентність*, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) *інформаційно-комунікаційна компетентність*, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) *навчання впродовж життя*, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) *громадянські та соціальні компетентності*, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають

співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) *культурна компетентність*, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) *підприємливість та фінансова грамотність*, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі *вміння*:

- читання з розумінням;
- уміння висловлювати власну думку усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- творчість;
- ініціативність;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- оцінювати ризики;
- здатність приймати рішення;
- розв'язувати проблеми;
- співпрацювати з іншими особами.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 1-2х класах

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1-х класів школи складає 805 годин/навчальний рік, для учнів 2-х класів - 875 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 1-х класів (додаток 1), для учнів 2-х класів (додаток 2).

Навчальний план у 1-2 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову.

Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 1 класі реалізується через інтегрований курс «Навчання грамоти», у 2 класі - реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

Освітня галузь «Іношомовна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що

стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: «Англійська мова» 3 години/тиждень. Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Навчання грамоти», «Українська мова» та «Читання».

Освітню галузь «Математична» у 1-2х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь учнів як складової математичної компетенції відводиться 4 окремих уроки на тиждень.

Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Час на його вивчення у 1-2х класах komponується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годин – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ».

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузєва; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись у 1-2х класах через навчальний предмет «Дизайн і технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті.

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів.

Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися у 2 класі через навчальний предмет «Інформатика» - 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch.

Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватись у 1-2х класах інтегрованим курсом «Мистецтво – 2 години/тиждень. Необхідною умовою реалізації завдань освітньої галузі «Мистецька» є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту предметів мистецької освітньої галузі «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво». У

класному журналі предмет «Мистецтво» фіксується як інтегрований курс на одній сторінці журналу. Учителям, складаючи календарне планування, реалізувати завдання галузі через інтеграцію предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізкультурна» у 1-2х класах реалізується окремим предметом «Фізична культура» та «Хореографія» поза межами інтегрованого курсу. На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Варіативна складова навчальних планів використовується:

у 1-му класі - на підсилення інтегрованого курсу «Навчання грамоти» (1 година/тиждень);

у 2-му класі – на підсилення предмету «Українська мова» (0,5 годин/тиждень) та предмету «Читання» (0,5 годин/тиждень).

У 1-2 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517). Клас буде ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 1 класі – 35 хвилин, у 2 класі – 40 хвилин. Різницю в часі: (10 хв.) - для 1 класу та (5 хв.) – для 2 класу – для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Для недопущення перевантаження учнів враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах).

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 1- 2 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

Предметні компетентності МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно», «Читаємо»,

«Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> навчальні та ігрові дії відповідно до прослуханої інструкції; <i>слухає й розуміє</i> коротке монологічне висловлення; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого (<i>хто? що? де? коли? як?</i>); <i>розповідає</i>, про що мовиться в тексті, який прослуховувався; <i>ділиться</i> своїми почуттями та емоціями від почутого; <i>розповідає</i>, що зацікавило в усному повідомленні; <i>відтворює</i> по ролях (з учнями або вчителем) діалог із прослуханих казок, розповідей; <i>вступає</i> в діалог на теми, які викликають зацікавлення; <i>самостійно формулює</i> репліки (запитання) до співрозмовника за змістом попередньо підготовленої короткої бесіди на добре знайому тему; <i>уважно слухає</i> співрозмовника й <i>адекватно відповідає</i> на його запитання; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету в ситуаціях навчального та побутового спілкування (вітання, прощання, вибачення, подяка, звернення з проханням);</p>	<p>з увагою <i>сприймає</i> усні репліки співрозмовника, <i>перепитує, доречно реагує</i> на них; <i>виконує</i> сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; <i>сприймає</i> монологічне висловлення й <i>використовує</i> усну інформацію з конкретною метою; <i>відповідає на запитання</i> за змістом прослуханого і <i>ставить</i> запитання до усного повідомлення; <i>відтворює</i> основний зміст усного повідомлення; <i>вибирає</i> інформацію з почутого і <i>пояснює</i>, чому вона зацікавила, <i>обговорює</i> її з іншими особами; <i>висловлює</i> своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; <i>розповідає</i> про власні почуття, які викликав прослуханий текст; <i>пояснює</i>, чому щось подобається, а щось ні; <i>бере участь</i> у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, <i>використовує</i> доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; <i>вступає</i> в діалог, <i>підтримує</i> й <i>ініціює</i> діалог на добре відому тему та на теми, які викликають</p>

<p><i>дотримується</i> правил спілкування з людьми різного віку; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>повторює</i> услід за вчителем зразок зв'язного висловлення (обсягом 2-3 речення) зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; <i>переказує</i> знайому казку, короткий прослуханий текст з опорою на подані малюнки, словосполучення, запитання, план; <i>самостійно будує</i> коротке зв'язне висловлення за поданим початком, малюнком (ілюстрацією, серією малюнків), на основі прослуханого тексту або випадку з життя</p>	<p>зацікавлення; <i>користується</i> формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); <i>дотримується</i> правил спілкування; <i>використовує</i> відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); <i>регулює</i> дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; <i>усно переказує</i> текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); <i>створює</i> власне висловлення за ілюстраціями; <i>розповідає</i> про свої спостереження, враження, події з власного життя; <i>впевнено висловлює</i> свої думки</p>
--	--

Змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>читає вголос</i> доступні тексти переважно цілими словами (окремі слова ускладненої структури – складами);</p> <p><i>виявляє</i> у процесі читання <i>розуміння</i> значень більшості слів, <i>звертає увагу</i> на незнайомі слова, запитує у дорослих їх значення;</p> <p><i>правильно інтонує</i> речення, у кінці яких стоять різні розділові знаки (після попередньої підготовки);</p> <p><i>читає і називає</i> нескладні за змістом і формою фольклорні та літературні тексти (загадка, лічилка, казка, вірш, оповідання);</p> <p><i>виділяє</i> в структурі тексту заголовки;</p> <p><i>пояснює</i> зв'язок заголовка та ілюстрацій зі змістом твору (у прозорих випадках);</p> <p><i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту невеликих за обсягом і нескладних текстів: <i>пояснює</i>, яка</p>	<p><i>читає вголос</i> правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти;</p> <p><i>виявляє початкові уміння</i> читати мовчки; <i>пояснює</i> значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; <i>знаходить у тексті</i> незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя);</p> <p><i>правильно інтонує</i> прості речення будь-якого виду;</p> <p><i>користується</i> найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя);</p> <p><i>самостійно читає, практично розрізняє</i> з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), <i>правильно їх називає, визначає</i> емоційний настрій;</p>

<p>подія відбулася, <i>називає</i> персонажів твору, <i>відповідає на запитання</i> за змістом прочитаного;</p> <p><i>пояснює</i>, якими словами в тексті автор описує характер героя, його зовнішність, передає красу природи і т. ін.(з допомогою вчителя);</p> <p><i>переказує</i> близько до змісту прочитаний твір чи окремі його епізоди з опорою на ілюстрації, запитання вчителя;</p> <p><i>висловлює власне ставлення</i> до прочитаного: хороший / поганий вчинок, хто сподобався / не сподобався в творі, які епізоди найбільше запам'яталися, вразили;</p> <p><i>читає по ролях</i> діалоги з казок, оповідань, віршів (після попередньої підготовки);</p> <p><i>має уявлення</i> про найважливіші джерела інформації: дитячі книжки, журнали, енциклопедії, телебачення, бібліотека, Інтернет;</p> <p><i>розрізняє</i> вербальну і візуальну інформації в тексті;</p> <p><i>знаходить</i> за завданням учителя потрібну візуальну інформацію в дитячій книжці, дитячому журналі, пояснює її зміст;</p> <p><i>знаходить і називає</i> елементи дитячої книжки (прізвище автора, заголовки, ілюстрації), спираючись на них, <i>висловлює</i> здогад, про що може розповідатися в книжці (творі);</p> <p><i>розрізняє</i> дитячі книжки казок, оповідань, віршів у виданнях з чітко вираженим поліграфічним оформленням (ілюстраціями, заголовком, графічним представленням тексту);</p> <p><i>дотримується правил</i> збереження книжки та гігієни читання (під керівництвом дорослого);</p> <p><i>пояснює</i> свої читацькі вподобання (яким темам надає перевагу);</p> <p><i>відповідає</i> на запитання, про що (про кого) любить читати;</p> <p><i>називає</i> своїх улюблених літературних героїв</p>	<p><i>самостійно читає та розрізняє</i> нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;</p> <p><i>виділяє</i> в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовки, ілюстрації, схеми, таблиці, <i>використовує</i> їх для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння;</p> <p><i>виявляє розуміння</i> фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомогою вчителя);</p> <p><i>пояснює</i>, які, де, коли відбулися події; <i>визначає, правильно називає</i> персонажів художнього твору, <i>виділяє</i> серед них головного;</p> <p><i>перераховує</i> цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті;</p> <p><i>встановлює зв'язки</i> між подіями, дійовими особами;</p> <p><i>ставить запитання</i> за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння;</p> <p><i>розпізнає, називає</i> в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя);</p> <p><i>передає зміст</i> (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки;</p> <p><i>пояснює вчинки</i> персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження;</p> <p><i>обґрунтовує</i> свої висновки (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розповідає</i> про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), <i>підтверджує</i> свої думки фактами з тексту;</p> <p><i>пов'язує</i> зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом;</p> <p><i>передає</i> власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності);</p> <p><i>імпровізує</i> з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному обговоренні</p>
---	--

прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює своє розуміння* дискусійних питань;
знає і називає найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання;
знаходить у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем;
здійснює пошук потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях;
виявляє в тексті і *пояснює* зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо);
аналізує одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;
застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді;
перетворює вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо);
розпочинає ознайомлення з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку) творів, *правильно їх називає*;
передбачає орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами;
розрізняє дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник;
добирає для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.;
визначає мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки, *пояснює* свій вибір;
перечитує книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання;
має уявлення про жанри й теми дитячого читання;
називає твори, дитячі книжки, що сподобалися, *розповідає*, які епізоди справили найбільше враження;
називає кілька прізвищ авторів прочитаних творів;
називає державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу

Змістова лінія «Взаємодіємо письмово» спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>називає і розбірливо пише</i> всі рукописні малі й великі літери українського алфавіту, дотримуючись графічних, технічних, гігієнічних вимог;</p> <p><i>розрізняє</i> друковане і рукописне письмо; <i>стисує</i> слова і речення з друкованого і рукописного тексту;</p> <p><i>пише</i> під диктування слова, речення з 3-4 слів;</p> <p><i>добирає й записує</i> назву малюнка, заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p> <p><i>складає й записує</i> речення за ілюстрацією, життєвою ситуацією (самостійно та з допомогою вчителя);</p> <p><i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт;</p> <p><i>перевіряє</i> написане;</p> <p><i>виявляє і виправляє</i> недоліки письма (графічні, орфографічні, пунктуаційні) самостійно чи з допомогою вчителя</p>	<p><i>пише</i> розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв;</p> <p><i>дотримується</i> свідомо гігієнічних правил письма;</p> <p><i>дотримується</i> культури оформлення письмових робіт: <i>розташовує</i> самостійно заголовки у рядку, <i>дотримується</i> поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, <i>робить</i> акуратні виправлення;</p> <p><i>розташовує</i> слова й віршові строфи в колонку;</p> <p><i>записує</i> слова в таблицю;</p> <p><i>обмінюється</i> елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.);</p> <p><i>обирає</i> для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо);</p> <p><i>відновлює</i> деформований текст з 3-4 речень; <i>створює і записує</i> коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; <i>перевіряє</i> (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст;</p> <p><i>виправляє</i> орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя);</p> <p><i>удосконалює</i> текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)</p>

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>сприймає</i> зміст і форму простих медіапродуктів (малюнки, світлини, комікси, дитячі журнали, мультфільми тощо), бере участь в їх обговоренні;</p> <p><i>бере участь</i> в обговоренні змісту і форми медіапродуктів;</p> <p><i>розповідає</i> про свої враження від прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>	<p><i>сприймає й обговорює</i> прості медіапродукти; <i>обговорює</i> зміст і форму простих медіапродуктів, <i>розповідає</i>, про що в них ідеться;</p> <p><i>визначає</i>, кому і для чого призначений медіапродукт;</p> <p><i>пояснює</i> зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;</p> <p><i>висловлює</i> свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів</p>

	(коміксів, дитячих журналів, реклами); <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб
--	---

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища» спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>має уявлення</i> про мовні звуки;</p> <p><i>розрізняє</i> голосні і приголосні звуки за звучанням та способом вимовляння;</p> <p><i>правильно вимовляє</i> тверді й м'які, дзвінки й глухі приголосні звуки;</p> <p><i>відтворює</i> ланцюжок звуків у почутому слові (без явищ асиміляції);</p> <p><i>пояснює</i> зміну значення слова в результаті заміни одного зі звуків;</p> <p><i>має уявлення</i> про букви, <i>розрізняє</i> звуки і букви;</p> <p><i>позначає</i> мовні звуки буквами на письмі;</p> <p><i>правильно записує</i> слова, вимова й написання яких збігаються;</p> <p><i>правильно позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків;</p> <p><i>відтворює</i> алфавітні назви букв;</p> <p><i>має уявлення</i> про склад, <i>вимовляє</i> слова по складах;</p> <p><i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові;</p> <p><i>поділяє на склади</i> слова під час переносу їх частин в інший рядок;</p> <p><i>має уявлення</i> про наголос, <i>визначає</i> на слух склад, який вимовляється з більшою силою голосу;</p> <p><i>розрізняє</i> наголошений і ненаголошені склади в слові;</p>	<p><i>аналізує</i> звуко-буквений склад слова;</p> <p><i>експериментує</i> зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово;</p> <p><i>правильно вимовляє</i> слова з дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим;</p> <p><i>правильно вимовляє й записує</i> слова з апострофом;</p> <p><i>правильно наголошує</i> загальноживані слова; <i>експериментує</i> з наголосом: <i>порівнює і пояснює</i> значення слів, які відрізняються лише наголосом;</p> <p><i>ділить</i> слова на склади;</p> <p><i>переносить</i> слова з рядка в рядок складами; <i>не відриває</i> при переносі від слова склад, позначений однією буквою;</p> <p><i>правильно переносить</i> слова зі збігом приголосних, з літерами <i>ь, й</i>, буквосполученнями <i>дж, дз, йо, ьо</i>, апострофом;</p> <p><i>правильно читає</i> (напам'ять або із запису) український алфавіт;</p> <p><i>розташовує</i> 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;</p> <p><i>користується</i> алфавітом у роботі з навчальними словниками;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, близькі і протилежні за значенням;</p> <p><i>розрізняє</i> пряме й переносне значення слів; <i>пояснює</i> різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя);</p> <p><i>розподіляє</i> ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; <i>доповнює</i> кожну групу 2-3 словами; <i>доречно вживає</i> слова різних лексичних груп у власному мовленні;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, які відповідають на питання <i>хто? і що?;</i></p> <p><i>правильно вживає</i> велику / малу літери у</p>

<p><i>правильно наголошує</i> загальнонавчани слова;</p> <p><i>пояснює</i> залежність значення слова від зміни наголосу в ньому (в окремих випадках) ;</p> <p><i>має уявлення</i> про номінативну функцію слова;</p> <p><i>співвідносить</i> слово і зображення відповідного предмета, дії, ознаки, числа;</p> <p><i>розрізняє</i> близькі й протилежні за значенням слова;</p> <p><i>розпізнає</i> слова, які мають кілька значень; <i>доповнює</i> тематичні групи слів;</p> <p><i>встановлює відповідність</i> між родовою і видовими назвами;</p> <p><i>упізнає і розрізняє</i> слова – назви предметів, ознак, дій, чисел, службові слова (з допомогою вчителя);</p> <p><i>ставить</i> до слів питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i> (з допомогою вчителя);</p> <p><i>має уявлення</i> про речення;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за графічними орієнтирами (велика буква на початку, розділовий знак у кінці); <i>визначає</i> кількість слів у реченні, яке складається з 1-4 слів; <i>інтонаційно правильно вимовляє</i> (читає) розповідні, питальні й окличні речення і відповідно <i>оформлює</i> їх на письмі (використовує відповідні розділові знаки);</p> <p><i>дотримується</i> правила вживання великої літери на початку речення;</p> <p><i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом;</p> <p><i>складає</i> речення за малюнком, з поданих слів, на задану тему;</p> <p><i>має уявлення</i> про текст (практично відрізняє його від речення);</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту (з допомогою вчителя);</p>	<p>власних / загальних назвах; <i>змінює</i> іменники за числами (один – багато); <i>впізнає</i> слова, які відповідають на питання <i>який? яка? яке? які?</i> окремо та в реченнях, у тексті;</p> <p><i>утворює</i> словосполучення іменників з прикметниками;</p> <p><i>добирає</i> до відомого предмета відповідні ознаки;</p> <p><i>впізнає</i> слова-назви дій, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> влучно дієслова для висловлення власних думок;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, які називають числа, <i>ставить</i> до них питання <i>скільки?</i>;</p> <p><i>утворює</i> словосполучення числівників з іменниками;</p> <p><i>розрізняє</i> слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, <i>ставить</i> до них питання;</p> <p><i>добирає</i> самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання <i>хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?</i>;</p> <p><i>розподіляє</i> слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови);</p> <p><i>упізнає</i> в реченні службові слова; <i>пише</i> їх окремо від інших слів;</p> <p><i>пов'язує</i> між собою слова за допомогою службових слів;</p> <p><i>розпізнає</i> речення за його основними ознаками;</p> <p><i>пояснює</i> роль різних видів речень для досягнення мети спілкування;</p> <p><i>правильно відтворює</i> інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень;</p> <p><i>використовує</i> відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма;</p> <p><i>поширює</i> речення словами за поданими питаннями;</p> <p><i>складає і записує</i> речення за малюнком, на задану тему;</p> <p><i>розпізнає</i> текст за основними ознаками;</p> <p><i>розрізняє</i> текст-розповідь і текст-опис та <i>пояснює</i> їх призначення;</p> <p><i>добирає</i> заголовок до тексту;</p> <p><i>визначає</i> в тексті зачин, основну частину, кінцівку;</p> <p><i>знаходить</i> у художніх текстах виражальні засоби мови, <i>пояснює</i> їх роль;</p> <p><i>складає і записує</i> невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя;</p>
--	---

<p><i>визначає</i> кількість речень у тексті (з 2-4 речень), <i>виявляє</i> їх межі за графічними орієнтирами</p>	<p><i>використовує</i> займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів; <i>перевіряє і вдосконалює</i> власні тексти, усуваючи лексичні повтори</p>
---	--

Змістові лінії у 1 класі реалізуються через інтегрований курс «Навчання грамоти»; у 2 класі – через навчальні предмети «Українська мова» та «Читання».

ІНШОМОВНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ АНГЛІЙСЬКА МОВА

Метою іншомовної освіти для загальної середньої освіти є формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей і задоволення різних життєвих потреб дитини. Відповідно до окресленої мети, головними завданнями іншомовної освіти у початковій школі є:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених цією програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий під час вивчення рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати в разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування;
- обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб;
- ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Комунікативна компетентність формується у межах змістових ліній «Сприймання на слух», «Усна взаємодія», «Усне висловлювання».

Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Комунікати вні види	Комунікати вні уміння	Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання
		1 – 2 класи Pre A1
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє короткі, прості запитання та твердження, які вимовляються повільно та чітко, за потреби повторюються, та супроводжуються візуальними опорами або жестами задля покращення розуміння.
		Розпізнає знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке. Розпізнає числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке.
	Зорове сприйм ання	Розпізнає знайомі слова у супроводі малюнків, наприклад, у меню ресторанів швидкого харчування, де є фотографії страв, або у книжці з малюнками, де використовується знайома лексика.
Інтеракційні	Усна взаємодія	Ставить та відповідає на запитання про себе та щоденні справи, вживаючи короткі, формульні вирази та покладаючись на жести для підкріплення інформації.
	Писемна взаємодія	Пише короткі фрази для надання базової інформації (ім'я, адреса, родина), в анкет або записці, використовуючи словник.
	Онлайн взаємодія	Встановлює базовий соціальний контакт онлайн, вживаючи найпростіші ввічливі вітання, вживаючи основні формульні вирази. Розміщує онлайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна вибрати з 1 перекладачем.
Продуктивні	Усне продуку вання	Продукує короткі фрази про себе, надаючи базову персональну інформацію (напр., ім'я, адреса, родина, національність)
	Писемне продуку вання	Надає базову інформацію в письмовій формі (наприклад, ім'я, адреса, національність), з можливим використанням словника.

Тематика ситуативного спілкування та лексичний діапазон:

- ✓ Я, моя родина і друзі (члени родини, числа до 20, вік молодших членів родини і друзів, щоденні справи).
- ✓ Дозвілля (кольори, іграшки, дії, дні тижня, прогулянка, захоплення).
- ✓ Природа (домашні улюбленці, пори року, дикі та свійські тварини).

- ✓ Свята і традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, вітання, день народження, час (години), святкове меню).
- ✓ Людина (частини тіла, предмети одягу).
- ✓ Харчування (просте меню, фрукти, овочі, напої, ціна).
- ✓ Школа (шкільне приладдя, шкільні меблі, моя класна кімната).

Мовленнєві функції: привітатися, попрощатися, попросити вибачення, подякувати, представити себе/ когось, називати / описувати когось / щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди, розуміти прості інформаційні знаки, вітати зі святом, виражати настрій.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ МАТЕМАТИКА

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань початкового курсу математики здійснюється за такими змістовими лініями: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «Числа, дії з числами. Величини».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;	<i>відтворює</i> послідовність чисел у межах сотні;
<i>читає і записує</i> числа,	<i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами;
<i>утворює</i> числа різними способами;	<i>порівнює</i> числа різними способами;
<i>визначає</i> десятки й одиниці у складі двоцифрового числа;	<i>визначає</i> розрядний склад двоцифрового числа;
<i>порівнює</i> числа різними способами;	<i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків;
<i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;	<i>виконує</i> додавання та віднімання на основі нумерації чисел;
	<i>володіє</i> навичками додавання і віднімання чисел у межах 100;
	<i>обчислює</i> усно зручним для себе способом;
	<i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання;

<p><i>розуміє</i> сутність арифметичних дій додавання і віднімання;</p> <p><i>прогнозує</i> результат додавання та віднімання;</p> <p><i>володіє</i> навичками додавання і віднімання одноцифрових чисел у межах 10;</p> <p><i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів арифметичних дій додавання і віднімання;</p> <p><i>коментує</i> виконання обчислень;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке на кілька одиниць більше (менше) за дане; <i>розуміє</i> сутність різницевого порівняння чисел;</p> <p><i>знаходить</i>, на скільки одне число більше або менше за інше;</p> <p><i>користується</i> в обчисленнях переставним законом додавання;</p> <p><i>встановлює</i> взаємозв'язок між діями додавання і віднімання, <i>використовує</i> його під час обчислень;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дії додавання і <i>знаходить</i> його значення;</p> <p><i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість;</p> <p><i>використовує</i> короткі позначення величин (сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг); місткості (літр – л); часу (година – год, доба, тиждень);</p> <p><i>додає</i> і <i>віднімає</i> іменовані числа, подані в одних одиницях величини;</p> <p><i>користується</i> інструментами й допоміжними засобами для вимірювання величин;</p> <p><i>користується</i> годинником (у межах цілих годин) і календарем для відстеження подій у своєму житті, спостережень у природі тощо;</p> <p><i>оперує</i> грошима в уявному (ігровому) процесі купівлі-продажу, <i>використовує</i> їх короткі позначення (гривня – грн, копійка – к.)</p>	<p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дії віднімання і <i>знаходить</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконання обчислень;</p> <p><i>розуміє</i> сутність дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення;</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням</p> <p><i>використовує</i> в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел;</p> <p><i>розуміє</i> неможливість ділення на нуль;</p> <p><i>застосовує</i> в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення;</p> <p><i>обчислює</i> значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці;</p> <p><i>прогнозує</i> результат множення і ділення,</p> <p><i>перевіряє</i> правильність обчислень;</p> <p><i>знаходить</i> число, яке у кілька разів більше (менше) за дане;</p> <p><i>розуміє</i> сутність кратного порівняння чисел;</p> <p><i>обчислює</i> результат кратного порівняння чисел;</p> <p><i>визначає</i> невідомий компонент дій множення і ділення, <i>обчислює</i> його значення;</p> <p><i>коментує</i> виконувани дії;</p> <p><i>вимірює</i> і <i>порівнює</i> величини: довжину, масу, місткість, час, <i>використовує</i> їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень);</p> <p><i>користується</i> інструментами для вимірювання величин;</p> <p><i>користується</i> годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо;</p> <p><i>оперує</i> грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, <i>використовує</i> їх короткі позначення</p>
---	--

Змістова лінія «Вирази, рівності, нерівності».

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>читає</i> і <i>записує</i> математичні вирази: сума і різниця;</p> <p><i>обчислює</i> значення виразів на 1 – 2 дії;</p>	<p><i>записує</i> математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;</p> <p><i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності</p>

<i>встановлює</i> відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами	між числами й числовими виразами; <i>знаходить</i> значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; <i>встановлює</i> залежності між компонентами і результатом арифметично дії; <i>застосовує</i> правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками
---	---

Змістова лінія «Геометричні фігури» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розпізнає</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями та зображеннями геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>вимірює</i> довжину відрізка; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини	<i>розпізнає і класифікує</i> геометричні фігури за істотними ознаками; <i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; <i>називає</i> елементи геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>креслить</i> відрізки заданої довжини; <i>будує</i> прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; <i>розрізняє</i> круг і коло; <i>вимірює</i> сторони геометричних фігур; <i>обчислює</i> довжину ламаної, периметр многокутника

Змістова лінія «Робота з даними» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>читає</i> дані, вміщені на схематичному рисунку, в таблиці; <i>вносить</i> дані до схем; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач і в практичних ситуаціях.	<i>виділяє</i> дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; <i>вносить</i> дані до таблиць; <i>визначає</i> , чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.

Змістова лінія «Математичні задачі і дослідження» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>розв'язує</i> прості сюжетні задачі, які є моделями реальних ситуацій;	<i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом;

<p><i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язання задачі; <i>складає</i> прості сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей з допомогою вчителя</p>	<p><i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; <i>планує</i> розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>оцінює</i> з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; <i>шукає</i> різні способи розв'язування (розв'язання задачі); <i>складає</i> сюжетні задачі на одну і дві дії; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя</p>
--	--

До програми подано орієнтовний перелік додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов'язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із пропонуваних або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Додаткові теми для 1 класу:

Ознаки і властивості об'єктів. Спільні та відмінні ознаки, істотні ознаки. Об'єднання об'єктів у групу за спільною ознакою (узагальнення). Розбиття групи об'єктів на підгрупи за спільною ознакою (класифікація).

Додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд.

Заміна більших одиниць величини меншими. Заміна менших одиниць величини більшими.

Використовує співвідношення між одиницями величини при виконанні математичних та практичних завдань.

Істинні та хибні (правильні і неправильні) висловлювання.

Симетрія в геометричних фігурах.

Коло.

Моделювання змісту завдань за допомогою рисунків, графів, таблиць.

Прості задачі на знаходження невідомого зменшуваного, від'ємника.

Задачі на знаходження суми трьох доданків.

Задачі з логічним навантаженням.

Лінійні діаграми, таблиці.

Додаткові теми для 2 класу:

Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо).

Таблиця Піфагора.

Подвійні числові нерівності.

Рівняння з одним невідомим.

Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища).

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки); виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

Змістова лінія «Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>усвідомлює</i> людину як частину природи і суспільства, її відмінності від інших живих істот; <i>розповідає</i> про себе, називає адресу проживання; <i>складає</i> словесний портрет «Який (яка) Я», «Чим відрізняюсь від інших», «Що я вмю», «Чого хочу навчитись»; <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування; <i>описує</i> можливі ризики для життя і здоров'я вдома, у школі, на вулиці; <i>розуміє</i> переваги акуратності, доброзичливості, чесності;</p>	<p><i>розповідає</i> про себе та інших, висловлює свої вподобання; <i>описує</i> себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; <i>розпізнає</i> та описує небезпеку вдома або в школі; <i>ухвалює</i> рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; <i>пояснює</i>, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; <i>визначає</i> здорові та шкідливі звички, правила</p>

<i>досліджує</i> свій організм	догляду за органами тіла; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються; <i>досліджує</i> позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; <i>досліджує</i> зміни, що відбуваються з людиною
--------------------------------	--

Змістова лінія «Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>цікавиться</i> минулим своєї сім'ї; <i>розрізняє</i> минуле, сучасне, майбутнє (було – є – буде); <i>знає</i> склад сім'ї, імена членів сім'ї, де працюють батьки, хто вони за професією; <i>знає</i>, хто працює в школі; <i>має</i> уявлення про свої обов'язки як школяра, правила поведінки на уроці, на перерві; <i>доречно вживає</i> слова етикету (вітання, прохання, прощання, звертання, подяки, вибачення); <i>доброзичливо спілкується</i> з іншими в спільній діяльності; <i>розрізняє</i> вчинки, дає їм оцінку з погляду моральності; <i>має</i> уявлення про необхідність доброзичливого і уважного ставлення до старших; <i>використовує</i> правила культурної поведінки в громадських місцях, що ґрунтуються на врахуванні інтересів інших</p>	<p><i>пояснює</i>, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; <i>дотримується</i> правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; <i>доречно вживає</i> слова чемності; <i>надає допомогу</i>, коли просять та звертаються по неї; <i>висловлює</i> оцінні судження щодо вчинку, події, явищ; <i>добирає</i> докази до своїх висновків; <i>не порушує</i> права інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; <i>співпрацює</i> в групах для досягнення спільних цілей</p>

Змістова лінія «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>знає</i> назву країни, її столицю; <i>має</i> уявлення про зміст символів держави (прапор, герб, гімн, українська мова), історичні пам'ятки свого краю; <i>виявляє</i> зв'язки між людьми в суспільстві (хто про кого дбає, значення праці людей для добробуту країни); <i>орієнтується</i> у найближчому просторі; <i>долучається</i> до корисних справ громади</p>	<p><i>розпізнає</i> державні символи України, шанобливо ставиться до них; <i>розпитує і збирає</i> інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; <i>розпитує</i> старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; <i>дотримується</i> встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів</p>

Змістова лінія «Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність доброзичливого ставлення до інших країн та народів, <i>цікавиться</i> відповідною інформацією;</p>	<p><i>має</i> уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; <i>усвідомлює</i> необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, <i>цікавиться</i> відповідною</p>

<p><i>наводить</i> приклади виробів, які допомагають людині в побуті, приклади винаходів людства</p>	<p>інформацією; <i>виявляє</i> інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах <i>доводить</i> важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; <i>виявляє</i> доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв</p>
--	---

Змістова лінія «Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>розпізнає</i> тіла неживої і живої природи, рукотворні об'єкти; <i>розуміє</i> значення сонячного світла і тепла на Землі; <i>має уявлення</i> про повітря, воду, ґрунт, їх властивості, про різноманітність живих організмів, <i>розповідає</i> про добові та сезонні зміни в природі, <i>усвідомлює</i> причини їх повторюваності; <i>групує</i> об'єкти природи за однією ознакою; <i>встановлює</i> найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами та господарською діяльністю людей; <i>розуміє</i> цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища; <i>обирає</i> у найближчому оточенні те, що цікаво дослідити; <i>досліджує</i> об'єкти природи, використовуючи доступне обладнання (лупу, термометр, компас, лінійку тощо); <i>використовує</i> різні джерела для пошуку інформації про довкілля; <i>розпізнає</i> рукотворні тіла у найближчому оточенні; <i>називає</i> матеріали (деревина, гума, папір, метал тощо), з яких виготовляють рукотворні тіла; <i>дотримується</i> правил поведінки в природі, та <i>пояснює</i> їх іншим; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності</p>	<p><i>має уявлення</i> про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; <i>називає</i> пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; <i>наводить приклади</i> зв'язку людини і природи; <i>розпізнає</i> зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; <i>розрізняє</i> форми земної поверхні; <i>класифікує</i> за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; <i>визначає мету</i> дослідження, <i>обирає</i> послідовність дій і обладнання для його виконання; <i>виконує дослідницькі завдання</i>: досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; <i>фіксує результати</i> досліджень доступними способами і <i>робить висновки</i>; <i>дізнається</i> про природу, використовуючи різні джерела інформації; <i>застосовує</i> знання про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; <i>наводить приклади</i> виробів, які допомагають людині у побуті; <i>розповідає</i> про використання матеріалів на основі їх властивостей; <i>знаходить</i> інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; <i>робить висновок</i>: природа потребує охорони; <i>бере посильну участь</i> в природоохоронній діяльності.</p>

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань у 2-му класі:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст навчання
Змістова лінія «Інформація. Дії з інформацією»	
<p><i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>наводить приклади</i> значення інформації для себе особисто; <i>називає</i> органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; <i>наводить приклади</i> інформації у різних видах: текстовій, графічній, звуковій тощо; <i>розрізняє</i> правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; <i>використовує</i> мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.</p>

Змістова лінія «Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»	
<p><i>розуміє</i>, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; <i>наводить приклади</i> технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; <i>використовує</i> цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; <i>пояснює</i>, чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої; <i>звертається</i> за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.</p>
Змістова лінія «Об'єкт. Властивості об'єкта»	
<p><i>називає</i> об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; <i>описує</i> об'єкт називаючи його властивості та їх значення; <i>порівнює</i> об'єкти за значеннями властивостей; <i>спостерігає</i> за об'єктами, <i>визначає</i> спільні та відмінні ознаки/властивості; <i>наводить приклади</i> об'єктів, що відповідають заданим властивостям <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)</p>
Змістова лінія «Комп'ютерні програми. Меню та інструменти»	
<p><i>запускає</i> знайомі програми; <i>завершує</i> роботу з програмою; <i>називає</i> інструменти малювання у графічному редакторі; <i>обирає</i> інструмент малювання для досягнення конкретного результату; <i>створює</i> не складні малюнки за зразком; <i>створює</i> зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та <i>змінює</i> значення властивостей; <i>вміє</i> змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; <i>виконує</i> завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; <i>пропонує</i> власні кольорові рішення малюнка; <i>пояснює</i> добір кольорів; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків</p>
Змістова лінія «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»	
<p><i>об'єднує</i> об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; <i>створює</i> візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; <i>виділяє</i> та <i>переносить</i> фрагменти малюнка; <i>створює</i> графічні відповіді до навчальних завдань; <i>знаходить</i> приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; <i>визначає</i> закономірність об'єктів; <i>відтворює</i> послідовність об'єктів із заданою закономірністю; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.</p>

Змістова лінія «Лінійні алгоритми»	
<p><i>визначає</i> послідовність кроків для виконавців; <i>знаходить помилки</i> у алгоритмах; <i>визначає</i> результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; <i>створює</i> малюнок за лінійним алгоритмом; <i>пропонує</i> власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; <i>оцінює</i> результати своїх навчальних досягнень</p>	<p>Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів</p>
<p>Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.</p>	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими змістовими лініями: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «Інформаційно-комунікаційне середовище» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробках; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>спостерігає</i> за природними об'єктами; <i>збирає і заготовляє</i> природні матеріали; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>виготовляє</i> поетапно вироби з природних матеріалів за зображеннями або творчим задумом з допомогою дорослих; <i>розрізняє</i> вироби декоративно-прикладного</p>	<p><i>досліджує</i> природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); <i>порівнює</i> природні і рукотворні форми; <i>дотримується</i> правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; <i>організовує</i> робоче місце; <i>створює</i> поетапно композицію та вироби з</p>

<p>мистецтва; <i>описує</i> приклади виробів з різних джерел інформації (підручник, фотографії, каталоги, посібники, Інтернет-ресурси, музеї, фільми, мультфільми та ін.); <i>називає</i> та <i>обговорює</i> матеріали, корисність та естетичну цінність різних виробів у групі; <i>розпізнає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробів візуально та на дотик; <i>пояснює</i> доцільність використання матеріалів вторинної переробки для збереження природних ресурсів (водоймищ, лісу, тварин, корисних копалин тощо); <i>розрізняє</i> основні креслярські інструменти, лінії, види графічних зображень; <i>читає</i> елементарні графічні зображення; <i>складає</i> пласкі та об'ємні геометричні форми, вироби з деталей конструкторів або інших готових елементів (архітектурні споруди, транспортні засоби, роботи та ін.) з допомогою дорослих, самотійно, в парі або в групі</p>	<p>природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; <i>порівнює</i> традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями; <i>розрізняє</i> основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; <i>розрізняє</i> види матеріалів та називає сфери їх використання; <i>досліджує</i> властивості матеріалів візуально та на дотик; <i>аргументує</i> доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; <i>моделює</i> виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самотійно, в парі або в групі)</p>
---	--

Змістова лінія «Середовище проектування» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>продукує</i> ідеї для вибору особисто привабливого об'єкта праці; <i>вибирає</i> обґрунтовано об'єкт праці із запропонованих з допомогою вчителя; <i>пояснює</i> функціональну та естетичну цінність обраного для проектування і виготовлення виробу; <i>розглядає</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні; <i>описує</i> усно модель спроектованого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для моделювання, конструювання та виготовлення виробу, зокрема і вторинні (природні, штучні і синтетичні); <i>розрізняє</i> традиційні і сучасні технології виготовлення виробів (аплікація, ліплення, писанкарство, квілінг тощо); <i>читає</i> графічні зображення для поетапного</p>	<p><i>продукує</i> ідеї для вибору об'єкта праці та обговорює їх з іншими; <i>оцінює</i> проектні ідеї – власні та інших; <i>пояснює</i> вибір особисто привабливого об'єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; <i>обдумує</i> план реалізації задуму в матеріалі; <i>прогнозує</i>, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; <i>порівнює</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); <i>моделює</i> виріб з елементами фантазування; <i>описує</i> модель свого виробу; <i>пояснює</i> способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, гудзиками, намистинами тощо); <i>добирає</i> матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали; <i>використовує</i> традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); <i>пояснює</i> визначену послідовність</p>

виготовлення виробу з допомогою дорослих	виготовлення спроектованого виробу за зображеннями
--	--

Змістова лінія «Середовище техніки і технологій» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно корисний й естетичний виріб за визначеною послідовністю самостійно або з допомогою дорослих; <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів та <i>вирізує</i> їх; <i>розміщує</i> деталі виробу на площині; <i>застосовує</i> нероз'ємні з'єднання (склеювання, причіплювання /пластилін, глина/ та ін.); <i>оздоблює</i> деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій; <i>раціонально</i> використовує матеріали (папір, картон, пластилін, полімерна глина, солоне тісто, нитки, дріт, пластик та ін.), зокрема і вторинні з допомогою дорослих</p>	<p><i>працює</i> з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно виріб за визначеною послідовністю; <i>здійснює</i> розмічання ліній на папері і картоні <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; <i>з'єднує</i> деталі та <i>оздоблює</i> їх з використанням традиційних та сучасних технологій; <i>дотримується</i> послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; <i>раціонально</i> використовує матеріали, зокрема і вторинні</p>

Змістова лінія «Середовище соціалізації» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>пояснює</i> корисність та естетичність створеного виробу; <i>презентує</i> результати власної або колективної проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими; <i>долучається</i> спільно з батьками до благочинної діяльності в групах зі створеними виробами, зокрема для українських воїнів; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим; <i>розрізняє</i> професії дорослих у сім'ї та родині в сфері матеріального і нематеріального виробництва; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: доглядає за одягом та взуттям (зав'язування шалика, пояса, шнурків), домашніми тваринами, рослинами, ремонтує незначні пошкодження книг, іграшок, готує та сервірує нескладні страви (чай, канапка) за</p>	<p><i>обґрунтовує</i> соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; <i>оцінює</i> та <i>презентує</i> результати власної проектно-технологічної діяльності; <i>обговорює</i> результати з іншими; <i>долучається</i> до благочинної діяльності в групах з власноруч створеними виробами; <i>умотивовує</i> необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища; <i>висловлює</i> емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників; <i>виконує</i> трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання гудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та</p>

наочним прикладом та допомогою дорослих або спільно із старшими учнями	сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо
--	---

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за змістовими лініями: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія «Художньо-творча діяльність» націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері;</p> <p><i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання)</p> <p><i>створює</i> елементарний ритмічний супровід до пісні;</p> <p><i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою рухів;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей);</p> <p><i>добирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;</p> <p><i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);</p> <p><i>імпровізує</i> голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</p> <p><i>орієнтується</i> в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</p>	<p><i>співає</i> вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці;</p> <p><i>дотримується</i> правил співу (постава, дихання, інтонація)</p> <p><i>виконує</i> пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит;</p> <p><i>створює</i> варіанти ритмічного супроводу до пісні;</p> <p><i>відтворює</i> прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах;</p> <p><i>обирає</i> тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу;</p> <p><i>грає</i> в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо);</p> <p><i>придумує</i> образи і <i>створює</i> їх знайомими засобами музичної виразності;</p>

<p><i>відтворює прості форми предметів і об'єктів довкілля фарбами (акварель, гуаш), графічними та пластичними матеріалами;</i> <i>розміщує пропорційно зображення, використовуючи всю площину аркуша;</i> <i>комponує (з допомогою учителя) зображення у форматі (вертикальний, горизонтальний);</i> <i>створює елементарний стрічковий візерунок, прості декоративні розписи;</i> <i>використовує у роботі основні, похідні, теплі й холодні кольори;</i> <i>змішує та розбавляє водою фарби для отримання різних відтінків кольорів;</i> <i>користується фарбами (акварель, гуаш), олівцями (кольоровими, восковими), пластиліном, фломастерами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;</i> <i>спостерігає різноманітність і красу природних форм, рослин, птахів, тварин у навколишньому середовищі;</i> <i>досліджує і виявляє цікаве, незвичайне у довкіллі;</i> <i>наводить приклади геометричної подібності природних та штучних об'єктів;</i> <i>працює (вирізує, конструює) з папером, з природним матеріалом;</i> <i>дотримується правил техніки безпеки;</i> <i>експериментує з кольорами, лініями, формами тощо</i> <i>прикрашає (за допомогою дорослого) середовище, в якому живе і навчається;</i> <i>виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;</i> <i>вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів;</i> <i>розуміє правила поведінки в театрі;</i> <i>рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);</i> <i>орієнтується у просторі;</i> <i>придумує образи і створює їх знайомими засобами мистецької виразності;</i> <i>імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести);</i> <i>виконує твори мистецтва (співає, малює, танцює, декламує тощо), які подобаються;</i> <i>називає свої уподобання у мистецтві</i></p>	<p><i>імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах;</i> <i>орієнтується в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);</i> <i>проявляє інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності;</i> <i>виконує прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;</i> <i>складає та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову);</i> <i>відповідно задуму, обирає формат (вертикальний, горизонтальний) композиції;</i> <i>використовує всю площину аркуша;</i> <i>використовує основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори;</i> <i>утворює відтінки кольорів;</i> <i>експериментує з кольорами, лініями, формами тощо;</i> <i>користується художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;</i> <i>працює (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами;</i> <i>дотримується правил техніки безпеки;</i> <i>бере участь у прикрашенні середовища, в якому живе і навчається;</i> <i>виконує нескладні ролі, етюди-наслідування;</i> <i>вправляється над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жести, перевтілюючись у різних персонажів;</i> <i>рухається в ритмі і темпі музики, узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);</i> <i>орієнтується у просторі;</i> <i>дотримується правил поведінки в театрі;</i> <i>імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести);</i> <i>вирізняє види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/її настрої</i></p>
--	--

Змістова лінія «Сприймання та інтерпретація мистецтва»

спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добирає із запропонованих слів співзвучні особистим емоціям;</p> <p><i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру), характеризує мелодію;</p> <p><i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт;</p> <p><i>порівнює</i> музичні та візуальні образи;</p> <p><i>помічає</i> красу в довкіллі; <i>орієнтується</i> у видах театру (ляльковий, музичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм)</p> <p><i>називає</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>	<p><i>сприймає</i> твір мистецтва та <i>висловлює</i> враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; <i>визначає</i> темп (повільно, помірно, швидко); реєстр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо), тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію; <i>визначає</i> колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; <i>порівнює</i> музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля; <i>розрізняє</i> види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); <i>використовує</i> театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); <i>виявляє</i> твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій</p>

Реалізація **змістової лінії «Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва, зокрема, змісту анімаційних фільмів, театральних вистав тощо;</p> <p><i>дотримується</i> правил творчої співпраці <i>вербально описує</i> свій творчий задум;</p> <p><i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано</p>	<p><i>виявляє</i> (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва;</p> <p><i>презентує</i> результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо);</p> <p><i>вербально описує</i> свій творчий задум; <i>визначає</i>, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; <i>готовий / -а</i> до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; <i>виявляє</i> досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків;</p> <p><i>бере участь</i> у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях</p>

	<p>тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва; <i>обговорює</i> з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; <i>дотримується</i> правил взаємодії і творчої співпраці.</p>
--	---

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню ключових компетентностей, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності (вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною).

- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) (математична компетентність).

- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва (компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);

- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення (інформаційно-комунікаційна компетентність);

- формування вміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (навчання впродовж життя);

- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) (громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);

- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів (культурна компетентність) проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень (підприємливість та фінансова грамотність); виявлення бажання впроваджувати нові ідеї (інноваційність).

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного

ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розвиток у молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку; використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурнооздоровчої діяльності;

- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесною гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими *змістовими лініями*: «*Рухова діяльність*», «*Ігрова та змагальна діяльність*».

Змістова лінія «Рухова діяльність» передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
має уявлення про фізичну культуру як сукупність	розуміє значущість рухового режиму для

<p>різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини;</p> <p><i>розуміє</i> терміни з предмету «фізична культура»;</p> <p><i>пояснює</i> значення фізичних вправ для формування правильної постави;</p> <p><i>називає</i> життєво важливі способи пересування людини;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи: команди на шикування в шеренгу, колону по одному, в коло; розмикання на інтервал; загальнорозвивальні вправи без предмета (імітаційного характеру) та з предметами; комплекс вправ ранкової гігієнічної гімнастики, присідання тощо;</p> <p><i>виконує</i> ходьбу на носках, на п'ятах, з високим підніманням стегна, у напівприсіді, у присіді, з різними положеннями рук, ходьбу «змійкою»; біг з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок із зміною напрямку і різних вихідних положень; танцювальні кроки; танцювальні імпровізаційні вправи; лазіння по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві; по гімнастичній стінці у різних напрямках; перелізання через перешкоду;</p> <p><i>виконує</i> вправи з малим м'ячем; вправи з великим м'ячем;</p> <p><i>володіє</i> елементарними навичками виконання стрибків: на місці на одній нозі, на двох ногах з просуванням уперед, назад, у присіді правим та лівим боком; стрибки в глибину; стрибки у висоту; стрибки у довжину з місця поштовхом однієї і двох ніг;</p> <p><i>виконує</i> вправи для розвитку фізичних якостей: сили – підтягування у висі лежачи та у висі (хлопці), згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці); швидкості – повторний біг на 3–4х10 м; пришвидшення з різних вихідних положень; витривалості – біг почергово з ходьбою; нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, пружні нахили у положенні сидячи; “напівшпагат”, “шпагат”; координації – пересування по підвищеній і обмеженій за площиною опорі, “човниковий” біг 4х9 м, 3х10 м;</p>	<p>зміцнення здоров'я та фізичного розвитку; <i>пояснює</i> значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;</p> <p><i>дотримується</i> рухового режиму протягом дня;</p> <p><i>називає</i> основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;</p> <p><i>дотримується</i> правил особистої гігієни в режимі дня;</p> <p><i>виконує</i> організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);</p> <p><i>добирає</i> та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок;</p> <p>виконує присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики;</p> <p><i>володіє</i> навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод;</p> <p><i>володіє</i> навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність;</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підшвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками); <i>виконує</i> стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням;</p>
--	--

виконує загальнорозвивальні вправи без предметів на місці; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу; згинання та розгинання верхніх кінцівок, колові рухи руками у фронтальній та сагітальній площині; загальнорозвивальні вправи в русі: різновиди ходьби, бігу, стрибків; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами.

стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштвухом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо;

виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сиду, зігнувши ноги (у різних напрямках); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості □ махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях;

добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; *виконує* загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави;

	<i>дотримується</i> правил безпечної поведінки для себе та однокласників.
--	---

Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність» передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	
1 класу	2 класу
<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.	<i>бере участь</i> у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; <i>дотримується правил</i> безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Перелік освітніх галузей

Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мовно-літературна, зокрема:

Українська мова і література

Іншомовна освіта

Математична

Природнича

Громадянська та історична

Соціальна і здоров'язбережувальна

Технологічна

Інформатична

Мистецька

Фізкультурна

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу:

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організовує у межах уроку та в позаурочний час. Очікувані результати навчання, окреслені в межах кожної галузі, вчителі можуть досягти, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи тощо.

В інклюзивному класі (2-Д) передбачено години корекційної роботи.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття освіти.

Початкова освіта здобувається з шести років. Діти, яким на початок навчального року виповнилось сім років, повинні розпочати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контроль-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2му класах підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально

можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування можуть проводитися моніторингові дослідження навчальних досягнень. Аналіз результатів моніторингу дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

Директор

Балашенко О.Ф.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (3 КЛАСИ)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма школи І ступеня (3 класи) розроблена на виконання статті 33 Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 21.02. 2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму школи на 2020-2021 навчальний рік для 3-х класів складено на основі Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Савченко О.Я., яка розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 21.02.2018 року №87 та затверджена наказом МОН від 08.10.2019 №1273 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 3-4 класів загальної середньої освіти».

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному

житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтва) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння

організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими людьми.

Враховуючи інтегрований характер компетентності, у процесі реалізації освітньої програми вчителі будуть використовувати **внутрішньопродметні і міжпредметні зв'язки**, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу умінь у нові ситуації.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін у 3-х класах

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 3-х класів школи складає 910 годин/навчальний рік. Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані для учнів 3-х класів (додаток 3).

Навчальний план у 3-х класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти та варіативну складову.

Освітня галузь «Мовно-літературна», зокрема «Українська мова і література», з урахуванням вікових особливостей учнів у 3 класі реалізується через навчальні предмети «Українська мова» та «Літературне читання». Для збереження синхронності у вивченні української мови та літературного читання та для підсилення вивчення вказаних предметів у 3 класах використано 1 годину з варіативної складової. Таким чином буде 4 год/тиждень української мови і 4 год/тиждень уроків літературного читання, всього 8 год/тиждень, 280 год/рік.

Освітня галузь «Іноземна освіта» вивчається як окремий предмет, який забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іноземної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі: «Французька мова» (ЗА,Б,В,Д) та «Англійська мова» (ЗГ) - 3 години/тиждень. Учителям початкових класів і іноземних мов рекомендовано узгоджувати соціокультурну тематику уроків, передбачати використання на уроках іноземної мови мовних знань, отриманих на уроках «Українська мова» та «Літературне читання».

Освітню галузь «Математична» у 3-х класах передбачено вивченням окремого предмета «Математика». Для відпрацювання навчальних умінь

учнів як складової математичної компетенції відводиться 5 окремих уроки на тиждень.

Зміст освітніх галузей «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» представлено в інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Час на його вивчення компонується таким чином: 2 години/тиждень – на природничу, 0,5 годин – на соціальну і 0,5 годин – на громадянську та історичну галузь. У класному журналі освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» будуть записуватися на одній сторінці предмету «Я досліджую світ».

Освітня галузь «Технологічна» буде реалізовуватись через навчальний предмет «Дизайн і технології» – 1 година/тиждень. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність. Учитель має створити умови для персонального доступу учня/учениці до матеріалів, інструментів та пристосувань; об'єктів (іграшок, книжок тощо). Переглядати та обговорювати фільми (мультфільми), у яких висвітлюються найпростіші дії щодо самостійності в побуті.

Технологічна освітня галузь базується на практичній діяльності учнів. На кожному занятті передбачено виконання практичної роботи. Об'єкти праці для виготовлення учитель добирає, спираючись на побажання учнів.

Освітня галузь «Інформатична» буде реалізовуватися через навчальний предмет «Інформатика» - 1 година/тиждень. Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch.

Освітня галузь «Мистецтво» буде реалізовуватись інтегрованим курсом «Мистецтво – 2 години/тиждень. Необхідною умовою реалізації завдань освітньої галузі «Мистецька» є дотримання інтегративного підходу через узгодження програмового змісту предметів мистецької освітньої галузі «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво». У класному журналі предмет «Мистецтво» фіксується як інтегрований курс на одній сторінці журналу. Учителям, складаючи календарне планування, реалізувати завдання галузі через інтеграцію предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Освітня галузь «Фізкультурна» реалізується окремим предметом «Фізична культура» поза межами інтегрованого курсу. На неї відведено 3 години/тиждень. Збереження здоров'я належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки повинно інтегруватися у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Варіативна складова навчального плану використовується на підсилення предмету «Українська мова» (1 година/тиждень).

У 3 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні предметів відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України

від 06.03.2002 за № 229/6517). Клас буде ділитися на групи за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів).

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 3 класі — 40 хвилин. Різницю в часі: (5 хв.) для збереження педагогічного навантаження (45 хв.) - вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Для недопущення перевантаження учнів враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах).

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 3 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ «УКРАЇНСЬКА МОВА»

У 3-му класі мовно-літературно освітня галузь структурована навчальними предметами «Українська мова» та «Літературне читання».

Мета вивчення предмету «Українська мова» – формування мотивації вивчення української мови; розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування комунікативної та інших ключових компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; розвиток логічного, критичного та образного мислення, мовленнєво-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української мови в гімназії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

– розвиток зв'язного мовлення, уяви, пізнавальних здібностей, логічного, критичного та образного мислення школярів;

- формування повноцінної навички письма, уміння брати участь у діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Реалізація зазначених мети і завдань здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Взаємодіємо усно», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** передбачає формування в учнів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** спрямована на формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** передбачає дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування у школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Змістова лінія «Взаємодіємо усно»

уважно слухає репліки співрозмовника, *уточнює* почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування;

сприймає уважно монологічне висловлення з конкретною метою;

розуміє й адекватно виконує навчальні дії відповідно до прослуханої інструкції, настанови вчителя;

передає зміст почутого (послідовність подій у розповіді, перелік ознак в описі, наведені аргументи в міркуванні);

добирає заголовки до частин прослуханого тексту;

визначає тему і мету усного повідомлення;

вибирає інформацію з почутого з певною метою, *використовує* її для створення власних висловлень;

визначає позицію мовця, погоджується з нею або заперечує;

висловлює власні думки з приводу почутого, *аргументує* їх, спираючись на власний досвід;

вступає і підтримує діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями;

аргументує свої думки під час розмови;

виявляє доброзичливе ставлення до думок інших;

дотримується етичних норм спілкування, правил етикету;

вживає у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення;

<p><i>формулює</i> розгорнуту відповідь на поставлене запитання; <i>доводить</i> аргументовано свою думку; <i>будує</i> усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями); <i>бере участь</i> у створенні есе під керівництвом учителя; <i>використовує</i> виражальні засоби мови; <i>висловлює</i> власну думку про предмети, явища, події</p>
<p>Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»</p>
<p><i>дотримується</i> загальних правил письма; <i>дотримується</i> пропорційної висоти, ширини, нахилу великих і малих букв та пунктуаційних знаків (! ?) у зошиті в одну лінійку; <i>нарощує</i> швидкість письма, безвідривно поєднуючи елементи букв та букви між собою; <i>прискорює</i> письмо в міру своїх психофізіологічних можливостей, не спотворюючи форми букв та їх поєднань; <i>пише</i> розбірливо; <i>оформлює</i> охайно письмову роботу в зошиті в одну лінію; <i>дотримується</i> абзаців, полів зошита; <i>записує</i> слова в колонку; <i>обирає</i> для оформлення повідомлення відповідний шрифт, розмір і колір букв тощо; <i>створює</i> письмове висловлення (розповідь, опис) на добре відому й цікаву тему, на основі вражень від прочитаного твору, переглянутого фільму, ситуації з життя; <i>висловлює</i> своє ставлення до того, про що пише; <i>складає</i> і <i>записує</i> художні і науково-популярні описи за поданим зразком, використовуючи інформацію з різних джерел; <i>будує</i> текст-міркування за зразком та поданим початком; <i>письмово переказує</i> текст розповідного змісту; <i>використовує</i> у власних текстах виражальні засоби мови; <i>оформлює</i> власне висловлення так, щоб воно було грамотним (у межах вивченого) і зрозумілим; <i>знаходить</i> і акуратно <i>виправляє</i> у власному тексті помилки (графічні, орфографічні, граматичні, лексичні і стилістичні), орієнтуючись на пам'ятку, підготовлену вчителем; <i>обговорює</i> письмові роботи (власні й однокласників) у парі, невеликій групі, <i>визначає</i> позитивні характеристики</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо медіа»</p>
<p><i>сприймає</i> доступні медіатексти; <i>визначає</i> мету простих медіаповідомлень; <i>інтерпретує</i> медіаповідомлення на основі власного досвіду; <i>виділяє</i> цікаву для себе інформацію; <i>намагається виявити</i> приховану інформацію в медіапродуктах; <i>пояснює</i> свою реакцію на медіаповідомлення (як буде реагувати у відповідь); <i>створює</i> прості медіапродукти (листівка, запрошення, sms-повідомлення, фотоколаж, книжечка тощо); <i>пояснює</i>, кому і для чого призначені створені ним медіапродукти</p>
<p>Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»</p>
<p><i>правильно вимовляє</i> слова з апострофом, звуками [ґ], [дж], [дз], [дз'] , дзвінками приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим, ненаголошеними голосними [е], [и], подовженими приголосними звуками;</p>

правильно наголошує загальнонавчальні слова;
 відтворює напам'ять український алфавіт;
 розташовує 7-9 слів за алфавітом, орієнтуючись на першу і другу літери;
 користується алфавітом під час роботи з навчальними словниками;
 пояснює пряме і переносне значення слів;
 добирає до поданого слова 1-2 найуживаніші синоніми, антонім;
 користується навчальними словниками синонімів, антонімів;
 розпізнає найуживаніші багатозначні слова і пояснює їх різні значення;
 знаходить і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів у тексті;
 доречно використовує у власних висловленнях слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова;
 визначає і пояснює роль закінчення, кореня, префікса, суфікса в слові;
 розрізняє спільнокореневі слова і форми того самого слова (з допомогою вчителя);
 пояснює, що таке орфограма;
 розпізнає слова з орфограмами і перевіряє їх;
 правильно записує слова з ненаголошеними голосними [е], [и] в корені, які перевіряються наголосом;
 користується орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом;
 правильно записує слова з префіксами роз-, без-, з- (с-);
 розпізнає в тексті і самостійно добирає іменники, ставить до них питання;
 розпізнає іменники, які називають предметні дії, ознаки;
 розрізняє іменники – назви істот і неістот, правильно ставить до них питання;
 розрізняє власні і загальні іменники;
 записує власні іменники з великої букви;
 визначає рід іменників;
 змінює іменники за числами;
 доречно вживає іменники у власному мовленні;
 розпізнає прикметники в тексті;
 пояснює роль прикметників у мовленні;
 будує словосполучення прикметників з іменниками, встановлює між ними граматичний зв'язок за допомогою питань;
 змінює прикметники за родами і числами у сполученні з іменниками;
 розпізнає граматичну форму прикметника за родовим закінченням, поставленим питанням, за іменником, з яким він зв'язаний;
 вживає прикметники у власних висловленнях з метою їх увиразнення;
 розпізнає серед слів числівники, які відповідають на питання скільки?;
 правильно вимовляє, наголошує і записує числівники, які використовуються для запису дати в зошиті;
 правильно читає числові вирази;
 розпізнає дієслова в тексті, ставить до них питання;
 розрізняє часові форми дієслів;
 змінює дієслова за часами;
 правильно записує **не** з дієсловами;
 добирає дієслова-синоніми, антоніми, з прямим і переносним значеннями і доречно вживає їх у власних висловленнях;
 правильно інтонує речення, різні за метою висловлювання та вираженням почуттів;
 правильно будує і записує розповідні, питальні, спонукальні, окличні і неокличні речення;
 правильно інтонує і записує речення зі звертанням;
 використовує форми кличного відмінка під час звертань;
 визначає в реченні головні (підмет і присудок) та другорядні (без поділу на види) члени речення;

виділяє словосполучення в групі підмета і групі присудка;
встановлює зв'язок між головним і залежним словом у словосполученні;
встановлює граматичні зв'язки між словами в простому реченні за допомогою питань;
будує різні види простих речень;
визначає в тексті зачин, основну частину і кінцівку;
розпізнає текст-розповідь, опис, міркування, есе;
розрізняє за характерними ознаками художні, науково-популярні та ділові тексти;
визначає тему і мету тексту;
добирає заголовок відповідно до теми тексту;
складає плану тексту;
дотримується абзаців у оформленні текстів на письмі;
використовує для зв'язку речень у тексті займенники, прислівники, близькі за значенням слова

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Пояснювальна записка

Назва предмета – «Літературне читання» зумовлює необхідність визначення його мети і завдань, що вимагає відповідної конкретизації змістових ліній і очікуваних результатів.

Мета – розвиток особистості молодшого школяра засобами різних видів читацької діяльності; формування читацької, комунікативної та інших ключових компетентностей; збагачення емоційно-ціннісного, естетичного, соціального та пізнавального досвіду; розвиток образного, критичного і логічного мислення та літературно-творчих здібностей; формування готовності до вивчення української та зарубіжної літератури в освітньому закладі II ступеня.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики і жанрів;
- формування в учнів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності;
- розвиток інтересу і здатності до самостійної читацької діяльності для задоволення різних потреб читача;
- формування умінь опрацьовувати художні, науково-художні тексти;
- оволодіння прийомами структурно-сислового і образного аналізу текстів різних видів;
- розвиток образного, критичного, логічного мислення та мовлення;
- формування умінь самостійної роботи з різними видами і джерелами інформації;
- формування прийомів роботи з дитячою книжкою, періодичною, довідковою літературою;
- формування вмінь безпечного і критичного використання медіапродукції, здатності створювати медіапродукти і спілкуватися за допомогою медіазасобів;
- розвиток уяви і здатності виявляти себе у різних видах літературно-творчої діяльності.

Відповідно до мети і завдань предмета «Літературне читання» визначено такі **змістові лінії**: «Пізнаємо простір дитячого читання»; «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»; «Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»; «Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»; «Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»; «Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»; «Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти».

Реалізація змістових ліній програми з літературного читання здійснюється у процесі особистісно зорієнтованої розвивальної читацької і комунікативної діяльності учнів. Враховуючи потреби та інтереси молодших школярів у пізнанні світу людей, природи, самопізнанні, залучаючи їх до вдумливого читання найкращих дитячих книжок, текстів, різних видів учитель виховує україномовну особистість, компетентного, критично мислячого читача, який розуміє цінність книги, відчуває красу рідного слова, збагачує свій читацький, мовленнєвий і пізнавальний досвід.

Змістова лінія **«Пізнаємо простір дитячого читання»** створює передумови для ознайомлення учнів 3-х класів з різноманітною за темами і жанрами дитячою літературою, з різними видами довідкових, навчальних і медіа текстів, способами здобуття інформації у сучасному медіа просторі.

Простір дитячого читання передбачає взаємодію організованої і самостійної читацької діяльності учнів, що сприяє формуванню дитини-читача, який на завершення початкової школи має належний читацький кругозір, розуміє цінність читання і виявляє до нього інтерес, набуває достатній досвід використання з різною метою текстів різних видів.

Змістова лінія **«Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного»** охоплює такі основні змістові блоки: удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності; оволодіння, з поступовим нарощуванням ступеня складності, прийомами смислового читання (прийоми самостійного розуміння лексичного значення слів, словосполучень; повноцінного усвідомлення в тексті фактичної, концептуальної, підтекстової (з допомогою вчителя) інформації); застосування видів читання: аналітичного, переглядового, вибіркового відповідно до мети читання.

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно за змістом прослуханого»** спрямована на формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися з іншими людьми в діалогічній і формі заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів»** передбачає цілісне сприймання учнями художніх, науково-художніх текстів, їх аналіз, інтерпретацію з використанням літературознавчих понять (практично); формування умінь висловлювати рефлексивні судження у зв'язку з прочитаним, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів та використовувати її для збагачення особистого читацького досвіду.

Змістова лінія *«Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою»* передбачає формування і розвиток в учнів прийомів розрізнення дитячих книжок за жанрово-тематичними ознаками, типом видання (книжка-твір, книжка-збірка, довідник, словник і т.ін.); прогнозування орієнтовного змісту книжки (твору) з опорою на її ілюстративний та довідково-інформаційний апарат; прийомів самостійного вибору книжок з використанням інформаційних ресурсів дитячої бібліотеки; умінь зв'язно висловлювати власні емоційно-оцінні враження щодо змісту прочитаного, складати короткий відгук на прочитану книжку та ін.

Змістова лінія *«Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією»* має на меті формування і розвиток в учнів понять про різні види медіа та використані в них вербальні і невербальні засоби впливу на читача; формування умінь і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати і безпечно користуватися медіазасобами; виражати себе і спілкуватися з іншими за допомогою власних медіапродуктів.

Змістова лінія *«Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти»* передбачає розвиток уяви, художньо-образного мислення і мовлення дітей, оволодіння вербальними і невербальними засобами створення творчих продуктів з різним ступенем самостійності (зміни, доповнення, продовження тексту, ілюстрування; участь в інсценізаціях, дослідницьких проектах; складання есе, казок, віршів, закличок, загадок, оповідань та ін.).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Пізнаємо простір дитячого читання
<p>Учень/учениця: <i>правильно називає та практично розрізняє фольклорні і авторські твори; співвідносить вивчені твори з відповідними жанрами (казка, вірш, художні і науково-художні оповідання; байка); самостійно визначає жанрові ознаки казок, віршів, оповідань, називає основні жанрові ознаки п'єси; розуміє, яку інформацію можна одержати в творах різних жанрів; називає основні теми прочитаного; прізвища, імена відомих українських письменників, твори яких вивчалися на уроках літературного читання; розповідає епізоди з життя відомих письменників, про їхні твори, з якими неодноразово ознайомлювалися під час навчання; вміє розповісти сюжети кількох казок (фольклорних і авторських); знає напам'ять 5-6 віршів, кілька прислів'їв, скоромовок; виявляє ставлення до прослуханого і прочитаного; знає і називає найважливіші інформаційні ресурси; знаходить в них потрібну інформацію.</i></p>
Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного
<p><i>читає вголос, правильно, цілими словами і групами слів у темпі, який дає змогу розуміти прочитане; оволодіває продуктивними способами читання мовчки (самостійно та з допомогою вчителя); оволодіває та самостійно застосовує прийоми виразного читання та декламування напам'ять (для художніх текстів); виділяє у тексті і пояснює значення незнайомих слів, висловів, термінів (самостійно та з допомогою вчителя); самостійно розуміє фактичний зміст текстів різних видів та основні думки (самостійно, а</i></p>

також з допомогою вчителя);
застосовує різні види читання під час опрацювання змісту текстів різних видів (самостійно та за завданням учителя), а також перечитування як засіб поглибленого розуміння змісту.

Взаємодіємо усно за змістом прочитаного

сприймає і розуміє усне висловлення, художній чи науково-художній текст;
уточнює інформацію;
виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань;
відповідає на запитання за змістом прослуханого тексту;
ставить запитання до усного повідомлення та за змістом прослуханого тексту;
називає персонажів, місце і час дії, послідовність подій у прослуханому тексті;
вибирає інформацію з прослуханого тексту і *пояснює* чому зацікавила інформація;
визначає тему сприйнятого на слух твору;
бере участь у колективному обговоренні почутого; *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок;
розпізнає ключові слова і фрази в усному висловленні;
висловлює власне ставлення до змісту прослуханої текстової інформації;
підтримує діалог з учителем, однокласниками на основі прослуханого;
користується формулами мовленнєвого етикету;
дотримується правил спілкування, найважливіших правил літературної вимови.

Досліджуємо і взаємодіємо з текстами різних видів

самостійно читає, практично розрізняє художні, науково-художні тексти, *визначає* їх особливості та мету опрацювання, *перераховує* ознаки, які вказують на приналежність тексту до художнього чи науково-художнього;
відповідає на запитання щодо прочитаного твору;
знаходить і пояснює зв'язки між реченнями, абзацами і частинами тексту;
самостійно визначає послідовність подій у творі;
самостійно складає план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою художніх текстів;
користується планом і малюнками для переказу прочитаного;
установлює (із допомогою вчителя і самостійно) причиново-наслідкові зв'язки;
визначає у творах елементи розповіді, описи;
визначає у структурі епічного твору початок, основну частину, кінцівку; *пояснює* їх взаємозв'язок після аналізу твору;
самостійно знаходить слова, вислови, речення, які є ключовими для розуміння подій, характеристики персонажів (самостійно та з допомогою вчителя);
самостійно визначає тему твору; основну думку – з допомогою вчителя;
самостійно переказує текст (детально, стисло, вибірково);
розпізнає, називає, виділяє в художньому тексті яскраві, образні вислови, художні описи природи, зовнішності людини, інших живих істот; *пояснює* їх роль у творі;
знаходить у тексті самостійно і з допомогою вчителя слова, які мають переносне значення, порівняння, епітети, метафори (без вживання термінів); *пояснює* їх роль у тексті, *використовує* у власному мовленні;
визначає з допомогою вчителя настрій, загальну тональність твору;
розрізняє, правильно називає жанри творів, що опрацьовувалися під час навчання (практично);
самостійно визначає жанрові ознаки казок про тварин, віршів, оповідань;
визначає жанрові ознаки героїко-фантастичних казок, байок, п'єс із допомогою вчителя;
самостійно визначає головних персонажів; *пояснює*, які вчинки персонажів є позитивними, а які негативними;

самостійно ставить запитання до тексту;
 висловлює здогадки щодо орієнтовного змісту твору, можливого розвитку подій (до і під час читання);
 розуміє авторську позицію: як автор ставиться до зображуваних подій і вчинків персонажів (з допомогою вчителя);
 висловлює оцінні судження морального й естетичного характеру про події, вчинки персонажів, описи у художньому творі;
 самостійно орієнтується у фактичному змісті твору, знаходить і пояснює у ньому слова-терміни;
 визначає тему прочитаного тексту;
 виділяє, пояснює зміст графічного матеріалу;
 поділяє текст на смислові частини, встановлює між ними зв'язки, виокремлює новий науково-пізнавальний матеріал (з допомогою вчителя);
 самостійно складає словесний, малюнковий план до невеликих за обсягом і нескладних за будовою науково-художніх текстів;
 передає зміст тексту;
 перетворює текстову інформацію у графічну (схеми, таблиці);
 висловлює особисте ставлення до прочитаного.

Оволодіваємо прийомами роботи з дитячою книжкою

практично розрізняє дитячі книжки з текстами різних видів, називає основні теми дитячого читання;
 самостійно розглядає та прогнозує орієнтовний зміст незнайомої книжки з опорою на ключові слова, ілюстративний та довідково-інформаційний апарат;
 пояснює, які дитячі книжки найбільше подобається читати; формулює свій читацький запит у бібліотеці;
 самостійно здійснює вибір дитячих книжок відповідно до власних читацьких інтересів;
 користується під час вибору книжок, різними інформаційними ресурсами дитячої бібліотеки (самостійно та з допомогою дорослого);
 висловлює емоційно-оцінні враження про прочитану книжку;
 складає короткий відгук на прочитану книжку (усно, з допомогою вчителя).

Досліджуємо і взаємодіємо з медіапродукцією

знає і пояснює значення поняття медіа;
 розрізняє види медіа за джерелами і способами одержання інформації;
 аналізує медіатексти за критеріями-факти і судження про них;
 формулює висновки за прочитаним, побаченим;
 знає правила безпечної поведінки в Інтернеті;
 створює (за вибором) медіа-продукт і пояснює свій вибір;
 пояснює роль ілюстрації як джерела розуміння тексту.

Перетворюємо та інсценізуємо прочитане; створюємо власні тексти

придумує словесну картину за прочитаним твором;
 виразно виражає себе у групових і колективних інсценізаціях прочитаного;
 доповнює тексти (за орієнтирами вчителя);
 продовжує діалог;
 придумує текст за аналогією до прочитаного;
 творчо переказує прочитане.

ІНШОМОВНА ГАЛУЗЬ

ФРАНЦУЗЬКА МОВА, АНГЛІЙСЬКА МОВА

Пояснювальна записка

Навчальна програма є рамковою, а відтак не обмежує діяльність учителів у виборі порядку вивчення та змісту кожної теми. Деякі теми можуть вивчатись інтегровано, наприклад, Я, моя родина і друзі + Свята й традиції, Я, моя родина і друзі + Помешкання.

Зміст навчання англійської мови у 3 класі добирається відповідно до психофізіологічних особливостей учнів молодшого шкільного віку..

Завдання полягає у формуванні вмінь:

- здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;
- розуміти на слух зміст автентичних текстів;
- читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту;
- здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань;
- адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів;
- використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів;
- критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;
- висловлювати свої думки, почуття та ставлення;
- ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.

Компетентнісний потенціал галузі «Іноземні мови»

Провідним засобом реалізації вказаної мети є компетентнісний підхід до організації навчання у школі на основі ключових компетентностей як результату навчання.

	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • використовувати українознавчий компонент в усіх видах мовленевої діяльності; • засобами іноземної мови популяризувати Україну, українську мову, культуру, традиції. Ставлення: <ul style="list-style-type: none"> • гордість за Україну, її мову та культуру; • розуміння потреби популяризувати Україну у світі засобами іноземних мов; • готовність до міжкультурного діалогу.
2	Спілкування іноземними мовами	Реалізується через предметні компетентності.
3	Математична компетентність	Уміння: <ul style="list-style-type: none"> • розв'язувати комунікативні та навчальні проблеми, застосовуючи логіко-математичний інтелект.

		<p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних і навчальних проблем.
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • описувати іноземною мовою природні явища, аналізувати та оцінювати їх роль у життєдіяльності людини. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерес до природи та почуття відповідальності за її збереження.
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; • створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; • спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; • застосовувати ІКТ відповідно до поставлених завдань. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • готовність дотримуватись мережевого етикету.
6	Уміння вчитися упродовж життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно працювати з підручником, шукати нову інформацію з різних джерел та критично оцінювати її; • організовувати свій час і навчальний простір; • оцінювати власні навчальні досягнення. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • впевненість у спілкуванні іноземною мовою; • подолання власних мовних бар'єрів; • наполегливість; • внутрішня мотивація та впевненість в успіху.
7	Ініціативність і підприємливість	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ініціювати усну, писемну, зокрема онлайн взаємодію іноземною мовою для розв'язання конкретної життєвої ситуації. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дотримання етичної поведінки під час розв'язання життєвих ситуацій; • комунікабельність та ініціативність; • креативність.
8	Соціальна та громадянська компетентності	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формулювати власну позицію; • співпрацювати з іншими на результат, спілкуючись іноземною мовою. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • толерантність у спілкуванні з іншими.
9	Обізнаність та самовираження у сфері культури	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> • висловлювати іноземною мовою власні почуття, переживання і судження. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • усвідомлення цінності культури для людини і суспільства; • повага до багатства і розмаїття культур.

10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> пропагувати здоровий спосіб життя засобами іноземної мови. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> сприймання природи як цілісної системи; готовність обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища; відповідальне ставлення до власного здоров'я та безпеки.
----	--	--

Інтегровані змістові лінії та орієнтовні способи їх реалізації

Тема	Змістова лінія			
	Екологічна безпека та сталий розвиток	Громадянська відповідальність	Здоров'я і безпека	Підприємливість та фінансова грамотність
Я, моя родина і друзі		Розуміє важливість допомоги батькам та розповідає про свої обов'язки.	Виявляє відповідальне ставлення до власного здоров'я.	Виявляє ініціативу та відповідальність у плануванні робочого дня.
		Оцінює власні вчинки та вчинки інших людей.		
		Вибудовує товариські стосунки з оточуючими людьми.		
Відпочинок і дозвілля	Розуміє необхідність приведення в порядок місця відпочинку.	Враховує думку товаришів при виборі того чи іншого виду відпочинку.	Розуміє базові правила безпечної поведінки.	
Природа та навколишнє середовище	Цінує та бережливо ставиться до природи.	Висловлюється про важливість допомоги тваринам та збереження природи.		
Людина	Розуміє наслідки нераціональних дій людини на навколишнє середовище.	Виявляє толерантне ставлення до людей.	Розпізнає позитивні та негативні чинники, що впливають на здоров'я людини.	
			Розуміє важливість дотримання правил гігієни, рухового режиму та фізичного	

			навантаження.	
Помешкання			Розуміє необхідність дотримання чистоти та порядку у власному помешканні.	
Харчування			Розрізняє здорову та шкідливу їжу.	Складає просте меню з корисних продуктів.
				Раціонально розподіляє кошти під час покупки.
Подорож	Виявляє ціннісне ставлення до природи під час подорожі.		Обирає безпечний шлях пересування.	Обирає оптимальний вид транспорту.
Свята й традиції				Розуміє необхідність планування покупок на святкування у межах бюджету.
Школа та шкільне життя		Використовує модель поведінки, яка не суперечить правилам шкільного життя.		

**Загальні очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
(Комунікативна компетентність)**

Комунікативні види	Комунікативні уміння	Рівні та дескриптори володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання
		3 клас A1
Рецептивні	Сприймання на слух	Розуміє повільне та чітке мовлення з довгими паузами задля полегшення усвідомлення змісту почутого. Розуміє конкретну інформацію (наприклад, про місце або час) у знайомому повсякденному контексті, якщо мовлення повільне та чітке.

	Зорове сприймання	Розуміє дуже короткі, прості тексти, читаючи їх пофразово, впізнаючи знайомі імена, слова та основні фрази, перечитуючи за потреби.
Інтеракційні	Усна взаємодія	Взаємодіє у простий спосіб, але комунікація повністю залежить від повторення в уповільненому темпі, перефразування та доповнення. Ставить і відповідає на прості запитання, ініціює і вербально реагує на прості твердження, які стосуються нагальних потреб і дуже знайомих тем.
	Писем на взаємодія	Запитує та надає особисту інформацію у письмовій формі.
	Онлайн взаємодія	Пише дуже прості повідомлення та онлайн дописи, які складаються з низки коротких речень. Здійснює прості онлайн покупки та робить заявки під наглядом дорослих.
Продуктивні	Усне продукування	Будує прості, здебільшого відокремлені фрази про людей і місця.
	Писемне продукування	Надає у письмовому вигляді інформацію про себе (наприклад, уподобання, родина, домашні улюбленці), використовуючи прості слова та вирази. Пише прості фрази та речення.

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ

МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні

фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія «**Числа, дії з числами. Величини**» охоплює вивчення у 1 – 4 класах питань нумерації цілих невід’ємних чисел у межах мільйона; формування навичок виконання арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; ознайомлення на практичній основі зі звичайними дробами; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія «**Вирази, рівності, нерівності**» спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія «**Геометричні фігури**» націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія «**Робота з даними**» передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв’язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

До програми кожного класу подано **орієнтовний перелік** додаткових тем для розширеного вивчення курсу. Додаткові теми не є обов’язковими для вивчення. Учитель може обрати окремі теми із запропонованих або дібрати теми самостійно з огляду на методичну доцільність та пізнавальні потреби учнів. Результати вивчення додаткових тем не підлягають оцінюванню.

Досвід математичної діяльності застосовується у вивченні інших предметів (освітніх галузей) шляхом використання учнями математичних методів чи інших засобів для пізнання дійсності; організації та виконання міжпредметних навчальних проєктів, міні-досліджень тощо.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
Числа, дії з числами. Величини
<p><i>відтворює</i> послідовність чисел у межах тисячі; <i>читає і записує</i> числа, утворює числа різними способами; <i>визначає</i> розрядний склад трицифрового числа; <i>визначає</i> загальну кількість сотень, десятків, одиниць у числі; <i>подає</i> числа у вигляді суми розрядних доданків; <i>порівнює</i> числа різними способами; <i>виконує</i> додавання та віднімання, множення і ділення на основі нумерації чисел; <i>володіє навичкою</i> усного додавання і віднімання круглих чисел; <i>обчислює усно</i> зручним для себе способом; <i>володіє навичкою</i> письмового додавання і віднімання чисел у межах 1000;</p>

прогнозує результат додавання та віднімання, *перевіряє* правильність обчислень;
розуміє сутність арифметичних дій множення і ділення;
застосовує в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між діями множення і ділення; правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел, множення на 10;
володіє навичкою табличного множення і ділення;
володіє навичкою позатабличного множення і ділення чисел у межах тисячі;
виконує ділення з остачею; *розуміє*, що остача має бути меншою за дільник; *перевіряє* правильність ділення з остачею;
застосовує прийоми раціональних обчислень;
прогнозує результат множення і ділення, *перевіряє* правильність обчислень;
розуміє сутність кратного порівняння чисел;
обчислює результат кратного порівняння чисел;
знаходить число, яке у кілька разів більше/менше за дане;
застосовує в обчисленнях правила знаходження невідомих компонентів арифметичних дій;
розуміє спосіб утворення частини як однієї з кількох рівних частин цілого;
розуміє поняття чисельник і знаменник дроби;
читає і записує частини у вигляді дроби з чисельником 1;
порівнює дроби з чисельником 1 за допомогою засобів наочності;
застосовує в обчисленнях правило знаходження частини від числа та числа за величиною його частини
знає одиниці вимірювання довжини (сантиметр, дециметр, метр); маси (кілограм, центнер), місткості (літр); часу (доба, тиждень, година, хвилина, секунда), проміжки часу (місяць, рік) та співвідношення між ними; *користується знанням* співвідношень між величинами у навчально-пізнавальних і практичних ситуаціях;
вимірює і порівнює величини: довжину, масу, місткість, час;
обирає доцільну мірку для вимірювання величини;
користується для вимірювання величин інструментами, приладами та іншими засобами;
перетворює величини, виражені в двох одиницях найменувань;
виконує арифметичні дії з іменованими числами;
визначає в навчальних і практичних ситуаціях групи взаємопов'язаних величин;
розуміє, що ситуація купівлі – продажу описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: ціна, кількість, вартість;
розуміє, що робота описується за допомогою трійки взаємопов'язаних величин: продуктивність праці, час роботи, загальний виробіток;
застосовує для розв'язування практичних задач правила знаходження однієї з величин за двома відомими іншими;
користується знанням залежності між величинами у навчальних і практичних ситуаціях,
прогнозує очікуваний результат; *зіставляє* одержаний результат із прогнозованим;
розуміє сутність периметра многокутника;
користується формулою обчислення периметра прямокутника (квадрата) в навчальних і практичних ситуаціях.

Вирази, рівності, нерівності, рівняння

читає і записує математичні вирази, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів;
встановлює відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами;
розрізняє істинні та хибні числові рівності й нерівності;
знаходить значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви;
застосовує правила порядку виконання дій під час обчислень значень виразів без дужок та з дужками;
розуміє сутність понять «рівняння», «розв'язок рівняння»;
розв'язує рівняння на основі правил знаходження невідомого компоненту арифметичної

<p>дії та іншими способами; <i>розрізняє</i> числові нерівності та нерівності зі змінною; <i>знаходить</i> окремі розв'язки нерівності зі змінною зручним для себе способом</p>
<p>Геометричні фігури</p>
<p><i>співвідносить</i> реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; <i>називає</i> елементи геометричних фігур; <i>моделює</i> геометричні фігури; <i>будує</i> прямокутник/квадрат; <i>розрізняє</i> коло і круг, <i>позначає</i> на рисунку елементи кола і круга (центр, радіус, діаметр); <i>будує</i> за допомогою циркуля коло</p>
<p>Математичні задачі і дослідження</p>
<p><i>розв'язує</i> прості і складені сюжетні задачі, задачі з геометричним змістом, компетентнісно зорієнтовані задачі; <i>розв'язує</i> задачі на знаходження четвертого пропорційного, на подвійне зведення до одиниці, на спільну роботу; <i>складає</i> вираз до задачі з буквеними даними; <i>розв'язує</i> прості задачі на визначення тривалості події; <i>розуміє</i> сутність процесу і <i>складає</i> обернені задачі до даної задачі <i>створює</i> допоміжну модель задачі різними способами; <i>обирає</i> числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання задачі; <i>планує</i> розв'язування /розв'язання задачі; <i>створює</i> математичну модель задачі; <i>перевіряє</i> правильність розв'язку задачі: складає і розв'язує обернену задачу, <i>розв'язує</i> задачу іншим способом тощо; <i>складає</i> сюжетні задачі; <i>виконує</i> елементарні дослідження математичних залежностей з допомогою вчителя; <i>використовує</i> досвід математичної діяльності під час виконання дослідницьких завдань міжпредметного характеру, роботи над навчальними проектами, у проблемних ситуаціях повсякденного життя</p>
<p>Робота з даними</p>
<p><i>читає</i> нескладні таблиці, <i>зчитує</i> дані з графів, схем, діаграм; <i>обирає</i> дані, необхідні і достатні для розв'язання проблемної ситуації; <i>вносить</i> дані до таблиць; <i>користується</i> даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач</p>
<p>Додаткові теми: Раціональні способи позатабличного множення і ділення. Ознаки подільності на 2 та 5. Ознака подільності на 10. Розв'язування рівнянь, в яких права частина або один з компонентів поданий числовим виразом. Розв'язування рівнянь, в яких один з компонентів поданий виразом зі змінною. Розв'язування нерівностей зі змінною. Складені задачі, що містять збільшення або зменшення числа на/у кілька одиниць, сформульовані у непрямій формі. Складені задачі з буквеними даними. Розв'язування складених сюжетних задач алгебраїчним методом. Нестандартні задачі. «Магічні фігури». Добудовує лінійні діаграми.</p>

ПРИРОДНИЧА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі будуть реалізовуватись окремими в інтегрованому курсі (на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектною діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе та свого організму, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві; між станом довкілля і діяльністю людини, вплив поведінки на здоров'я та безпеку, залежність результату роботи від докладених зусиль; аналіз наслідків ризикованої поведінки);

- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України; інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної патріотичної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;

- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички у взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;

- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають **змістові лінії**, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«**Людина**» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«**Людина серед людей**» (соціальні ролі (школяр, член сім'ї і громади), стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей);

«**Людина в суспільстві**» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«**Людина і світ**» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей);

«**Природа**» (різноманітність природи; методи дослідження природи; нежива і жива природа; зв'язки у природі; природа Землі; природа України).

«**Людина і природа**» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі; правила поведінки в природі; участь дітей в природоохоронній діяльності).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
Людина
<p><i>знає</i>, що спільного та чим відрізняється людина від інших живих істот (мислення, мова, праця, спілкування і взаємодія з іншими людьми) <i>розповідає</i> про частини тіла людини, їх значення; правила догляду за ними; <i>володіє</i> найпростішими гігієнічними навичками, навичками самообслуговування</p>
<p><i>називає</i> умови здорового способу життя (харчування, турбота про здоров'я, уникнення шкідливих звичок); <i>пояснює</i>, як змінюється людина упродовж життя, наводить приклади з власного досвіду; <i>пояснює</i>, як суспільні групи (сім'я, дитячий колектив, друзі) впливають на розвиток людини</p>
<p><i>виявляє інтерес</i> до своєї зовнішності, <i>розповідає</i> про себе, свої захоплення; <i>прагне</i> до акуратності <i>розпізнає</i> риси характеру і <i>дає</i> їм оцінку; <i>називає</i> риси характеру, які сприяють і ті, що заважають досягненню успіху в житті, спілкуванню з іншими; <i>пояснює</i>, як досягнення мети залежить від наполегливості й старанності</p>
<p><i>володіє прийомами</i> планування робочого часу, тренування уваги, пам'яті; <i>підтримує</i> порядок на робочому місці; <i>виявляє</i> пізнавальну активність на уроках; <i>співпрацює і взаємодіє</i> з іншими у різних ситуаціях (навчання, гра)</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тренування уваги, пам'яті (прийоми, алгоритми, вправи).
Людина серед людей
<p><i>називає</i> правила поведінки у сім'ї, школі, громаді; <i>розуміє</i> почуття відповідальності перед родиною</p>
<p><i>пропонує</i> вирішення посильних проблем школи, громади; <i>співпрацює і взаємодіє</i> з іншими у збереженні традицій школи; <i>долучається</i> до корисних справ у класі, школі; <i>виявляє інтерес</i> до пізнання і збереження традицій школи; <i>пізнавальну активність</i> на уроках; <i>розуміє</i> переваги доброго ставлення до інших на прикладах вияву таких якостей: чесність, доброзичливість, подільчивість, працьовитість, ввічливість на протипагу хитрощам, байдужості, жадібності, лінощам, безкультурності; <i>вирішує</i> конфлікти мирним шляхом; <i>дотримується</i> правил шкільного розпорядку; правил поведінки під час шкільних і громадських заходів</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї. • Моделювання способів вирішення конфліктних ситуацій (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя)
<p><i>називає</i> об'єкти громадського простору своєї місцевості; <i>демонструє</i> ставлення до приватної власності своєї та інших як до цінності; <i>аргументує</i> неприпустимість порушення приватного простору; <i>бере участь</i> в обговоренні правил поведінки у громадському транспорті, кінотеатрі, бібліотеці та ін., <i>аргументує</i> їх доцільність на прикладах</p>
<p>Практичні роботи</p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення правил поведінки, прийнятих у класі, школі, місцевій громаді. • Моделювання (інсценізація) поведінки у громадських місцях (з опорою на літературні твори, ситуації реального життя).
<p>Людина у суспільстві</p>
<p><i>усвідомлює</i> свою належність до українського суспільства; необхідність толерантних взаємин між людьми; <i>має</i> уявлення про державну символіку України; свою приналежність до України; <i>ділиться з іншими інформацією</i> про права кожної дитини (право на навчання, медичну допомогу, відпочинок, захист від жорстокого поводження); <i>виявляє інтерес</i> до пізнання минулого і сучасного України; участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних свят; <i>розпитує</i> старших і <i>збирає інформацію</i> про свій край, про минуле, історії назв; <i>володіє</i> навичками поводження в урочистих ситуаціях, у пам'ятних місцях; <i>розуміє</i> сутність правопорушень як порушень прав інших людей; <i>міркує</i> на цю тему, <i>наводить приклади</i>; <i>обґрунтовує</i> необхідність відповідати за свої вчинки; <i>встановлює взаємозв'язки</i> у соціальному житті (між вчинком і наслідком, порушенням правил і відповідальністю); <i>передбачає</i> наслідки своїх вчинків; <i>розповідає</i> про значення праці людей різних професій для країни; <i>усвідомлює</i>: себе громадянином України; <i>виявляє</i> патріотичні почуття, шанобливе ставлення до символів держави традицій і звичаїв твого краю</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення альбому, портфолію або облаштування тематичної виставки «Ми – громадяни України» (зображення символів, листівки, світлини). • Розв'язання прогностичних задач «Що буде, якщо ...» (ситуації правопорушень)
<p>Людина і світ</p>
<p><i>має</i> уявлення про різноманітність народів у світі, їхніх культур і звичаїв; <i>наводить приклади</i> звичаїв інших народів, світових досягнень; співробітництва країн; <i>обґрунтовує</i> необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур і народів світу; <i>виявляє інтерес і повагу</i> до різних культур і звичаїв незалежно від зовнішності, мови, належності до інших культур</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення). Дослідження «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», складання мапи маршруту цих товарів (на плакаті тощо). Проект «Славетні українці». Накопичення даних про відомих українців із різних сфер життя (мистецтво, спорт, наука) та їх представлення у різних формах (тексти, світлини, розповіді та ін.</p>
<p>Природа</p>
<p><i>наводить приклади</i> тіл і явищ природи; <i>розрізняє і називає</i> тіла неживої і живої природи; тіла природи і ті, що створила людина; <i>складає перелік</i> тіл неживої/живої природи на основі власних спостережень; <i>виявляє</i> у природному оточенні тіла неживої і живої природи, <i>встановлює зв'язки</i> між ними;</p>

описує явища природи, *висловлює* своє враження від них;
розповідає про явища природи, що вивчалися і/або які доводилось спостерігати

називає джерела інформації про природу;
розрізняє і використовує обладнання для дослідження природи;
співвідносить органи чуття/обладнання для вивчення природи з інформацією, отриманою з їх допомогою;
пояснює необхідність вивчення природи;
здійснює пошук та аналіз інформації про тіла/явища природи у різних джерелах (виданнях природничого змісту, інтернет-ресурсах тощо), в тому числі з використанням технічних приладів і пристроїв;
виділяє головне в інформації природничого змісту, *висловлює* враження щодо неї;
презентує інформацію про природу у вигляді повідомлення, малюнку, схеми, презентації тощо;
проводить спостереження тіл і явищ у найближчому природному оточенні за планом, *фіксує* результати, *презентує* їх;
ставить і відповідає на запитання щодо дослідження тіла/явища природи;
аналізує основні кроки дослідження, передбачені планом, *пропонує* власні ідеї;
формулює припущення і *перевіряє* їх у ході дослідження за наданим або самостійно складеним планом;
визначає самостійно або у групі, що необхідно для проведення дослідження (обладнання, інформація тощо);
виконує самостійно/у парі/у групі дослідження тіла/явища природи за планом/інструкцією (об'єкти дослідження обирає самостійно або надаються вчителем);
обговорює у парі/групі і *презентує результати* дослідження у різний спосіб (схеми, фото- чи відеозвіти, презентації, моделі та інші);
формулює з допомогою вчителя висновок за результатами виконання дослідження;
аналізує виконання дослідження, *виявляє* помилки, *пропонує* способи їх виправлення, *називає* чинники успіху;
робить висновок: нові знання про природу можна отримати із різних джерел, зокрема у результаті проведення досліджень;
виявляє емоційно-ціннісне ставлення до природи та її вивчення, повагу до себе та інших виконавців спільного дослідження

Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)

- Ознайомлення з джерелами інформації про природу (паперові видання природничого змісту, географічні карти, колекції мінералів, гербарії, аудіо- і відеозаписи, Інтернет-ресурси та ін.)
- Проведення вимірювань (об'єкт вимірювання обирає учень або визначає вчитель)
- Вправлення у розумінні інструкцій щодо проведення дослідження тіла/явища природи
- Вправлення у складанні плану спостереження/експерименту.
- Спостереження тіла/явища природи (об'єкт спостереження обирає учень або визначає вчитель)
- Ведення «Щоденника спостережень за природою»
- Дослідження тіла/явища природи (об'єкт дослідження обирає учень або визначає вчитель)
- Вивчення природи за допомогою моделей (акваріум, глобус, тощо).

наводить приклади речовин;
виявляє у своєму оточенні тіла неживої природи і *класифікує* їх за певними ознаками (формою, кольором, станом тощо);
досліджує глину, крейду, молоко, повітря або інші тіла неживої природи і *робить висновок* про їхні властивості (колір, стан, твердість, прозорість, текучість, плавучість, крихкість, сипкість та інші);
порівнює тіла неживої природи за зовнішніми ознаками/на основі досліджених властивостей;
досліджує за інструкцією властивості речовин (води, заліза, цукру, кухонної солі, крохмалю);

<p>застосовує знання про основні дії під час дослідження властивостей тіл і речовин;</p> <p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідження властивостей тіл неживої природи (за вибором учнів/вчителя). • Дослідження властивостей речовин (за вибором учнів/вчителя) <p>Дослідження розчинності у воді речовин, що використовуються у побуті (харчової солі, крохмалю, питної соди)</p>
<p>наводить приклади водойм, гірських порід, корисних копалин та їх використання;</p> <p>розпізнає і називає гірські породи (пісок, глину, вапняк, граніт), корисні копалини у колекціях;</p> <p>складає розповідь про поширення води на планеті, використання води людиною, значення повітря для рослин, тварин, людини;</p> <p>пояснює значення води у природі; зміни станів води; значення гірських порід і корисних копалин у добробуті людини; необхідність охорони водойм і догляду за ґрунтом;</p> <p>описує способи очищення води і практикує деякі з них (відстоювання, фільтрування);</p> <p>досліджує у парі/у групі властивості повітря; властивості ґрунту, гірських порід, складає колекції;</p> <p>ділиться інформацією з іншими щодо вживання достатньої кількості води щодоби, користі прогулянок на свіжому повітрі;</p> <p>моделює кругообіг води у природі;</p> <p>застосовує знання для економного використання води у побуті;</p> <p>виявляє шану до традицій українського народу у ставленні до води, повітря, ґрунту</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Способи очищення води. • Спостереження дослідів, які демонструють властивості повітря. • Ознайомлення з гірськими породами і корисними копалинами. • Порівняння властивостей гірських порід (за вибором учнів/учителя). • Дослідження складу і властивостей ґрунту.
<p>має уявлення про організми – тіла живої природи: рослини, тварини, гриби, бактерії;</p> <p>називає ознаки рослин і тварин, органи рослин і тварин, умови, необхідні для життя різних організмів (рослин, тварин, людини); природні угруповання; заходи охорони рослин і тварин;</p> <p>наводить приклади рослин і тварин Червоної книги України, пояснює необхідність їх охорони;</p> <p>описує значення води, повітря, світла, тепла для організмів; поведінку тварин на основі власних спостережень та інформації, отриманої з додаткових джерел; вплив сезонних і добових змін на життя рослин, поведінку тварин; роль організмів у природі; свою участь в охороні рослин і тварин;</p> <p>розпізнає і називає рослини, тварин, гриби різних груп (по 2-3 представники);</p> <p>виявляє та описує пристосування рослин і тварин до умов існування;</p> <p>порівнює і класифікує рослини, тварин за певними ознаками;</p> <p>співвідносить рослини і тварин (на зображеннях, у колекціях тощо) з умовами їх існування;</p> <p>моделює взаємозв'язки між рослинами і тваринами, організмами і навколишнім середовищем;</p> <p>досліджує умови, необхідні для росту і розвитку рослин;</p> <p>спостерігає та описує розвиток молодих рослин, які вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона); поведінку тварин;</p> <p>доглядає за рослиною (-ами)/твариною(-ами) і ділиться своїм досвідом з іншими;</p> <p>робить висновок про зв'язки організмів між собою і з неживою природою,</p> <p>виявляє емоційно-ціннісне ставлення до представників живої природи, піклується про них</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Виявлення пристосування рослин до певних умов існування. • Виявлення пристосування тварин до способу життя. • Розмноження рослин частинами їхнього тіла. • Спостереження розвитку рослини, яку вирощено з різних частин рослини (насінини, бульби, живця, пагона) • Дослідження умов росту рослин.

<ul style="list-style-type: none"> • Спостереження за поведінкою тварин. <p>Моделювання зв'язків організмів між собою і з середовищем існування</p>
Людина і природа
<p><i>наводить приклади</i> матеріалів та їх використання, технологій і винаходів людства, <i>аналізує</i> їх вплив на життя людини і природу;</p> <p><i>дізнається</i> з різних джерел про професії, пов'язані з діяльністю людини у природі;</p> <p><i>обговорює</i> використання людиною енергії води і повітря, переваги і ризики цього;</p> <p><i>пояснює</i> роль природи у житті людини;</p> <p><i>характеризує</i> способи збереження й охорони природи на планеті;</p> <p><i>висловлює і аргументує</i> свою позицію щодо зв'язків людини і природи;</p> <p><i>ідентифікує</i> вивчені матеріали у виробках;</p> <p><i>досліджує</i> властивості матеріалів;</p> <p><i>дотримується</i> до природоохоронних заходів і <i>ділиться інформацією</i> про них з іншими;</p> <p><i>пропонує</i> способи повторного використання речей, економного використання води, електроенергії, зменшення витрат тепла в оселі;</p> <p><i>дотримується правил</i> безпечної поведінки у природі (у лісі, на воді тощо);</p> <p><i>оцінює</i> власну поведінку і поведінку інших людей у природі;</p> <p><i>розуміє</i> цінність природи для життя людей, залежність якості життя людей від стану навколишнього середовища;</p> <p><i>бережливо ставиться</i> до природи</p>
<p>Практичний блок (спостереження, дослідження, вправлення)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ознайомлення з різноманітністю матеріалів і виробів з них • Дослідження властивостей матеріалів (за вибором учнів/учителя) • Спостереження впливу діяльності людини на природу (на матеріалі своєї місцевості). • Складання пам'ятки економного використання води і електроенергії у побуті. • Повторне використання матеріалів і речей у побуті. <p>Правила безпечної поведінки у природному середовищі (моделювання та аналіз ситуацій перебування у природі).</p>

ТЕХНОЛОГІЧНА ГАЛУЗЬ ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ

Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через інтегрований курс «Дизайн і технології».

Мета – цілісний розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Досягнення мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;

- сприяння розвитку естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-ужитковому мистецтві;

- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в різних матеріалах;

- вироблення навичок раціонального використання матеріалів, безпечного застосування традиційних та сучасних технологій;

- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань інтегрованого курсу «Дизайн і технології» здійснюється за **змістовими лініями**, які відображають структуру розвитку особистості та завершеного циклу проектно-технологічної діяльності: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» забезпечує розвиток асоціативно-образного та критичного мислення, оволодіння базовими знаннями у партнерській взаємодії, що формують цілісне уявлення про виробничу сферу людської діяльності, а також є підґрунтям для реалізації творчого потенціалу учнів під час засвоєння навчального матеріалу наступних змістових ліній, які структуровані за способами інтегрованої проектно-технологічної діяльності.

Змістова лінія «**Середовище проектування**» спрямована на розвиток аналітичного, просторового та творчого мислення, уміння працювати в команді, створення умов для оволодіння елементами дизайну: виявлення проблем, продукування ідей, вибору соціально і особистісно значущих об'єктів проектування; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів для виготовлення виробу за їх властивостями; експериментування з матеріалами і технологіями для реалізації власних ідей; планування технології послідовності виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає розвиток логічного та алгоритмічного мислення, психомоторних здібностей, здатності до координування дій і взаємодопомоги; навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними, механічними інструментами й пристосуваннями; умінь поетапного виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій, раціональної обробки різних матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на розвиток емоційного інтелекту; оцінювання і самооцінювання процесу та результатів власної або спільної проектно-технологічної діяльності; розвиток здатності презентувати освітні результати, обговорювати їх з іншими, ефективно використовувати створені вироби; формування досвіду добродійної діяльності, підприємливості, гостинності; виконання трудових дій у побуті, розвиток прагнення якісно і безпечно облаштувати свій життєвий простір.

Програма надає можливість розв'язувати реальні життєві проблеми, реалізовувати інтегративні та творчі можливості проектно-технологічної діяльності, встановлювати взаємозв'язки з іншими освітніми галузями, співпрацювати з експертами різних професійних сфер за межами школи.

Навчальний матеріал вибудовується навколо актуальних освітніх тем. Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів проектно-технологічної діяльності вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

Обов'язковою умовою проведення занять є виготовлення корисного виробу – індивідуально, в парі або в групі, оцінювання і презентація освітніх результатів. Увага акцентується на організації робочого місця, правилах внутрішнього розпорядку, безпеці праці та санітарних норм.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище
<p><i>розрізняє</i> предмети побуту в традиційному і сучасному інтер'єрі; <i>вибирає і аналізує</i> конструкцію обраного предмета побуту для виготовлення макету; <i>створює</i> поетапно макет предмета побуту за зображеннями, зразком, описом або власним задумом; <i>пояснює</i> культурне розмаїття українського суспільства, місцеві традиції; <i>визначає</i> кольорову гамму та особливості побудови й розташування орнаментів на взірцях декоративно-прикладного мистецтва; <i>впорядковує</i> орнаменти за кольоровою гамою та видами (геометричні, рослинні, зооморфні, антропоморфні); <i>аналізує</i> інформацію з різних джерел (підручник, фотографії, каталоги, посібники, комп'ютерні програми, Інтернет-ресурси, музеї, фільми тощо); <i>розробляє</i> або <i>добудовує</i> орнамент з самостійно вибраних матеріалів; <i>досліджує</i> властивості тканих і нетканих матеріалів на дотик та візуально; <i>розрізняє</i> види тканих і нетканих матеріалів натурального походження (рослинного і тваринного) та способи їх виготовлення; <i>виготовляє</i> виріб з тканих і нетканих матеріалів, зокрема вторинних (лялька-мотанка, іграшки з фетру тощо); <i>розрізняє</i> та <i>використовує</i> креслярські інструменти та лінії; <i>вимірює</i> розміри предметів за допомогою лінійки; <i>виконує</i> розгортку об'ємних фігур, зокрема з використанням цифрових пристроїв; <i>експериментує</i>, добудовуючи виготовлені розгортки за потреби та бажанням; <i>розробляє</i> макет об'ємних фігур індивідуально або в групі</p>
Середовище проектування
<p><i>досліджує</i> проблеми та потреби у створенні виробів; <i>вибирає</i> об'єкт проектування із низки запропонованих або власних ідей; <i>розробляє</i> план реалізації задуму в матеріалі та критерії оцінювання майбутнього виробу; <i>аналізує</i> моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги) для продукування нових ідей; <i>розрізняє і використовує</i> формат композиції (горизонтальний, вертикальний), симетричні й асиметричні форми, рівновага, спектр кольорів, теплі і холодні кольори та відтінки; <i>виконує</i> завдання з продовженням: добудовує, домальовує, удосконалює або розробляє композицію виробу (засобами малюнку, ескізу, макету), зокрема з використанням цифрових пристроїв; <i>застосовує</i> творчі методи проектування – переносить форми природних і рукотворних об'єктів на власну модель (метод біоніки); <i>описує</i> модель спроектованого виробу; <i>добирає</i> матеріал для виготовлення спроектованого виробу; <i>розраховує</i> орієнтовні витрати на виготовлення виробу; <i>планує</i> послідовність технологічних операцій для виготовлення змодельованого виробу (пласкої та об'ємної форми)</p>
Середовище техніки і технологій
<p><i>розрізняє</i> види ручних та механічних інструментів і пристосувань; <i>працює</i> з інструментами й пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів і норм санітарії; <i>виготовляє</i> поетапно виріб за інструкцією з визначеною послідовністю самостійно або спільно з по-окремим розподілом частин роботи; <i>розмічає</i> деталі на матеріалі за допомогою шаблонів, трафаретів або креслярських інструментів та <i>вирізує</i> їх; <i>обробляє</i> деталі виробу за потреби; <i>застосовує</i> рухомі і нерухомі, роз'ємні і нероз'ємні з'єднання;</p>

удосконалює технологію виготовлення виробу за потреби;
виготовляє деталі виробу із використанням традиційних та сучасних технологій обробки матеріалів (витинанка, вишивка, плетіння, мозаїка, пап'є-маше, скрапбукінг та ін.);
раціонально використовує час та матеріали, зокрема і вторинні;
аналізує свої помилки, по-можливості виправляє їх

Середовище соціалізації

обговорює корисність, естетичність та якість індивідуально або спільно створених виробів;
готує презентацію та рекламу, зокрема з використанням цифрових пристроїв;
презентує результати власної або спільної проектно-технологічної діяльності;
виявляє повагу до авторства власних робіт та інших осіб;
оцінює свою комунікативну діяльність, досягнення, труднощі;
долучається спільно з рідними та друзями до добровільної діяльності в групах із власноруч створеними виробами;
дотримується правил спільної роботи в групі;
обгрунтовує потребу допомагати іншим, робити корисні справи, подарунки, бережливо ставитися до природного середовища;
виявляє толерантність, милосердя, повагу до інших;
розрізняє професії за сферами життєдіяльності;
пояснює правила догляду за взуттям;
уміє правильно складати одяг, розвішувати його на плічках;
лагодить нескладні пошкодження іграшок за потреби;
вищує кімнатні рослини для класного приміщення або інших потреб;
аналізує послідовність приготування різних видів бутербродів та їх користь для здоров'я;
складає серветки для святкового столу різними способами

ІНФОРМАТИЧНА ГАЛУЗЬ ІНФОРМАТИКА

Пояснювальна записка

Метою інформатичної освітньої галузі є формування у здобувача освіти інформаційно-комунікаційної та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язання завдань з використанням цифрових пристроїв та інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку критичного, аналітичного, синтетичного, логічного мислення, реалізації творчого потенціалу, формування активної, відповідальної, безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Головними завданнями є формування умінь

- знаходити та опрацьовувати інформацію із використанням пошукових систем;
- створювати інформаційні об'єкти та опрацьовувати їх у програмних середовищах;
- здійснювати індивідуальну й колективну діяльність в інформаційному середовищі;
- критично оцінювати інформацію для розв'язання життєвих проблем;
- дотримуватися етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії;
- дотримуватися правил безпечної роботи з комп'ютерними пристроями.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за змістовими лініями «Інформація. Дії з інформацією», «Комп'ютерні пристрої для здійснення

дій із інформацією», «Об'єкт. Властивості об'єкта», «Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання» «Алгоритми»

Змістова лінія **«Інформація. Дії з інформацією»** базується на розумінні дитиною поняття «інформація». Здобувачі освіти мають уміти наводити приклади інформації, властивостей інформації, форм подання та дій з інформацією з повсякденного застосування, ефективно використовувати інформацію. Поняття інформації, її властивостей, форм подання та використання у навчальному процесі розширюється і доповнюється на кожному етапі навчання. Таким чином забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Змістова лінія **«Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією»** передбачає формування уявлення про те, що людина в житті постійно зустрічається з інформацією, працює з нею та може використовувати при цьому сучасні засоби ІТ з умінням захистити свій інформаційний простір. Для практичних робіт використовуються програми (онлайн-середовища Інтернету, додатки для мобільних пристроїв).

У ході реалізації змістової лінії **«Об'єкт. Властивості об'єкта»** розглядаються поняття об'єкта, властивостей об'єктів і значень цих властивостей. Діти мають наводити із власного життя приклади різних об'єктів, їхніх властивостей і значень цих властивостей, впорядковувати та групувати об'єкти на основі значень властивостей, мати уявлення про вплив значень властивостей об'єктів на подальше їх використання та опрацювання. Вчать будувати складні об'єкти із запропонованих частин, в тому числі самостійно доповнюючи з відсутніх компонентів, представляти інформацію про них різними способами - у вигляді чисел, тексту, зображень, схем, таблиць, презентацій; змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; досліджувати об'єкти за допомогою створених моделей. Об'єктний підхід має пронизувати навчання теоретичного та практичного матеріалу всіх змістових ліній курсу.

Змістова лінія **«Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання»** забезпечує розвиток навичок створення інформаційної моделі в різних програмних середовищах, зокрема у табличній формі; початкових навичок використання різноманітних засобів інформаційних технологій для вирішення навчальних завдань; сприймати та представляти інформацію у вигляді тексту: читати та змінювати тексти, визначати ключові слова в тексті, створювати та опрацьовувати текст; сприймати різноманіття графічних даних; створювати власні зображення у вигляді малюнків та творчо опрацьовувати готові зображення; презентувати інформацію у вигляді слайдів.

Змістова лінія **«Алгоритми»** спрямована на розвиток розуміння поняття виконавця, його середовища, команди, системи команд виконавця алгоритму, основних алгоритмічних структур, зокрема, слідування, розгалуження та повторення; умінь виконувати готові алгоритми, а також складати прості алгоритми для виконавців, які працюють у певному зрозумілому для відповідної вікової категорії середовищі, використовуючи просту систему їхніх команд;

навичок шукати помилки в послідовності команд, аналізувати зміст завдань на складання алгоритму для виконавців; вміння розв'язувати задачі з повсякденного життя, застосовуючи алгоритмічний підхід: уміння планувати послідовність дій для досягнення мети, передбачати можливі наслідки.

Програма побудована лінійно-концентрично. Зміст понять поступово розширюється і доповнюється. Забезпечується поступове нарощування складності матеріалу, його актуалізація, повторення, закріплення, що сприяє формуванню ключових та предметної компетентностей і способів діяльності на вищому рівні узагальнення.

Учитель може змінювати порядок вивчення тем та самостійно визначає обсяг (кількість годин) на вивчення кожної теми курсу, а також на повторення, узагальнення та систематизацію під час вивчення кожної теми, вибудовуючи найбільш доречну для конкретного класу траєкторію навчання.

Важливо щоб здобувачі освіти зрозуміли головні особливості безпечної роботи з інформаційними джерелами та почали використовувати відповідні навички та знання при вивченні інших навчальних предметів. Важливим є задоволення пізнавальних інтересів здобувачів освіти, підтримка їх творчої ініціативи та прагнення до освоєння нових інформаційно-комунікаційних технологій, що створюватиме відчуття доступності в постійному оновленні своїх компетентностей.

Особливості організації навчально-виховного процесу: для дотримання норм безпеки дитини рекомендується організувати навчання у закритому захищеному інформаційному середовищі. Облікові записи для електронного листування та співпраці в мережі створює адміністратор навчального закладу.

Оцінювання якості підготовки здобувачів освіти з предмету здійснюється в таких аспектах: 1) рівень володіння теоретичними знаннями; 2) здатність до застосування вивченого матеріалу у практичній діяльності; 3) свідоме та відповідальне ставлення до етичних, міжкультурних та правових норм інформаційної взаємодії; 4) вміння співпрацювати; 5) використання матеріалу із повсякденного життя, навчальних предметів; 6) свідоме знання правил безпечної праці.

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), текстовий редактор.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти
Інформація. Дії з інформацією
<p><i>пояснює</i> значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; <i>розрізняє</i> види інформації за способом подання; <i>уміє</i> перетворювати одну форму подання інформації в іншу: (текстове – в графічне, числове – в текстове тощо); <i>створює</i> папку та документи в ній; <i>пояснює</i> поняття «комп'ютерна мережа»; <i>розуміє</i> призначення програми-браузера; <i>вміє</i> використовувати гіперпосилання; <i>використовує</i> мережі для отримання достовірної інформації та спілкування; <i>висловлює</i> припущення про достовірність інформації, отриманої з цифрових та інших джерел; <i>дотримується</i> правил використання власних і чужих творів;</p>

<i>виявляє</i> повагу до авторства інших осіб
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією
<i>розповідає</i> про історію виникнення пристроїв для роботи з інформацією; <i>називає</i> носії інформації; <i>розрізняє</i> технічні засоби для передавання, зберігання інформації; <i>використовує</i> пристрої для передавання інформації; <i>наводить приклади</i> пристроїв для введення та виведення інформації; <i>висловлює</i> припущення про достовірність інформації; <i>пояснює</i> наслідки для власного здоров'я надмірного використання цифрових пристроїв
Об'єкт. Властивості об'єкта
<i>описує</i> текстові і графічні об'єкти; <i>порівнює</i> властивості текстових і графічних об'єктів за спільними і відмінними ознаками; <i>визначає</i> об'єкти, які відповідають заданим властивостям; <i>вміє</i> змінювати значення властивостей текстових та графічних об'єктів; <i>досліджує</i> об'єкти за допомогою створених моделей
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти
<i>розрізняє</i> сучасні пристрої для роботи з інформацією; <i>вміє</i> увімкнути та вимкнути комп'ютер та інші пристрої (за умови їх використання); <i>використовує</i> необхідні значки на Робочому столі для запуску і роботи в програмах; <i>орієнтується</i> в середовищах для перегляду зображень, читання текстів, слухання музики, завершує роботу з ними; <i>створює</i> зображення освітніх об'єктів
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання
<i>створює</i> інформаційні продукти, поєднуючи текст, зображення, звук тощо для представлення ідей та/або результатів діяльності; <i>створює</i> та <i>змінює</i> прості зображення; <i>опрацьовує</i> та <i>використовує</i> інформацію з різних джерел; <i>вміє</i> заповнювати таблицю ознак для предметів з однієї групи (класу); <i>розробляє</i> презентацію за логічною послідовністю; <i>доповнює</i> презентацію текстом, зображенням, схемою; <i>редагує</i> і <i>форматує</i> презентацію залежно від її призначення, змінює фон слайду; <i>застосовує</i> режим показу презентацій
Лінійні алгоритми
<i>визначає</i> алгоритмічні структури; <i>виконує</i> , <i>створює</i> та <i>записує</i> алгоритми; <i>вміє</i> діяти за інструкцією; <i>впорядковує</i> об'єкти за певними ознаками; <i>пояснює</i> наслідки порушення плану, алгоритму послідовності дій у близькому середовищі, готових програмах, іграх; <i>розрізняє</i> істинні та хибні висловлювання

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ МИСТЕЦТВО

Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних

компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- розвиток почуттєвої сфери учнів, набуття ними досвіду емоційно-естетичних переживань, формування мистецьких уподобань та особистісних художніх цінностей;

- поглиблення мотивації до пізнання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва; виховання гордості за здобутки рідного мистецтва та толерантного ставлення до мистецтва інших етносів і народів;

- формування умінь художнього сприймання, аналізу художньої мови та оцінювання творів мистецтва, аргументування думки відповідно до вікових можливостей з використанням мистецьких термінів;

- оволодіння способами художньо-творчої діяльності в різних видах мистецтва, комунікації з іншими в художній творчості;

- досягнення розуміння учнями можливостей цифрових технологій щодо їх застосування у мистецькій творчості;

- розвиток здатності самопізнання і самовираження, коригування власних емоційних станів через мистецтво і різні види художньої творчості; розвиток креативності й мистецьких здібностей;

- формування здатності встановлювати зв'язок між видами мистецтва, між мистецтвом та іншими сферами знання (літературою, математикою, знаннями про природу, історію тощо); мистецтвом і явищами довкілля;

- усвідомлення значення мистецтва в житті людини та художнього пізнання для власної успішності;

- формування культури глядача-слухача;

- соціалізація учнів через мистецтво, формування здатності об'єктивно оцінювати творчі здобутки свої та інших.

Відповідно до зазначених мети і завдань виокремлено **змістові лінії**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що втілюють твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення, мистецьку (термінологічну) пропедевтику.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх

мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, колективних творчих проектах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Мистецька освітня галузь буде реалізуватися через **інтегрований курс**.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Художньо-творча діяльність

виконує дитячі пісні (зокрема, музичний фольклор);
добирає засоби музичної виразності (темп, динаміку), необхідні для створення настрою, характеру;
розуміє значення вокальних вправ для правильного виконання;
стежить за точністю і виразністю інтонування, чіткістю дикції, співацькою поставою, диханням;
виконує в ансамблі нескладні композиції (трикутник, бубон, маракас, дзвіночки, барабан, тріскавки, сопілка, (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон, металофон, синтезатор тощо);
самостійно добирає тембр музичного інструменту для передачі відповідного образу;
орієнтується в поняттях музичної грамоти (звук, мелодія, акомпанемент, музична форма, динаміка, схеми диригування (на 2/4);
орієнтується в нотному записі (за доцільності для виконання);
читає запис найпростіших ритмів;
імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації) та на музичних інструментах;
створює варіанти ритмічного супроводу до пісні на музичному інструменті за вибором;
організовує самостійно робоче місце для занять різними видами образотворчої діяльності;
дотримується охайності і правил техніки безпеки;
самостійно користується знайомими художніми інструментами (палітрою, різними видами пензлів, стеками, ножицями тощо);
добирає художні матеріали, відповідно до виду мистецтва (образотворче, декоративно-прикладне), в якому працює;
розпізнає форми (реалістичні, декоративні);
досліджує форму предмету та спрощує її до геометричної подібності;
порівнює будову різних природних форм, їх пропорцій; *добирає* відтінки кольору за насиченістю;
створює реалістичні, казкові, фантастичні образи;
виконує елементарні замальовки з натури та за уявою в ескізній формі (предмети побуту, об'єкти природи та архітектури);
створює зображення в процесі експериментування з кольорами, лініями, крапками різного розміру, формами, об'ємами, фактурами тощо;
самостійно створює просту, зокрема орнаментальну, композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну), *використовує* усю площину аркуша;
виконує прості композиції на площині та в об'ємі;
обирає формат (прямокутний, квадратний, трикутний, в колі, в овалі) для кращого втілення задуму;
виділяє композиційний центр, головне і другорядне, враховуючи основні пропорції зображуваних предметів, композиційні засоби та правила;
використовує елементарні закони перспективи (одне за іншим; ближче – більше, яскравіше, тепліше, далі – менше та блідіше, холодніше), передаючи плановість простору у площинних зображеннях;
передає в зображеннях елементарну будову птахів, тварин, людини, посилено передає рух;

ілюзорні зміни розмірів предметів в залежності від розміщення у просторі; смислові зв'язки між об'єктами в сюжетних композиціях;
розрізняє особливості об'ємного (круглого та рельєфного) зображення;
порівнює найпростіші елементи об'ємних форм;
виражає особливості об'єкту як образу засобами форми і декору (як у об'ємному так й у площинному зображенні);
оздоблює об'ємну форму рельєфним або живописним декором;
конструює та створює прості композиції з паперу, художніх, природних та різних підручних матеріалів, *самостійно добирає* складові композиції;
 творчо *використовує* різні техніки, інструменти та матеріали для втілення власного задуму (саморобні штампи, набризк, декупаж, колаж).
поєднує засоби різних видів мистецтва для втілення художнього задуму.
імпровізує засобами пантоміми (міміка, жести); пластично інтонуює музичні образи;
виконує нескладні ролі (в тому числі, пісні «у ролях»), *добирає засоби* вираження (темп, тембр голосу, динаміку, рухи, міміку);
грає елементарні театральні етюди (самостійно *обирає* відомих персонажів та *перевтілюється* в них, зокрема, *імітує* характерні рухи, ходу, звуки, міміку тощо);
вправляється над інтонацією мовлення, диханням; дикцією, мімікою, жестами;
рухається під музику, *добираючи* відомі танцювальні елементи (народні, сучасні);
узгоджує свої рухи з музичним супроводом (співом);
 створює сценічні інтерпретації пісенних образів;
використовує атрибути для підсилення синтетичної виразності (із запропонованих);
комбінує знайомі художні техніки, звуки, ритми, рухи, лінії, кольори, форми, фактури, матеріали тощо для втілення ідеї в художньому образі; *створює* образи, використовуючи знайомі засоби та способи за уявою;
 творення образів (звуки, слова, пантоміму, рухи, лінії, кольори, об'єми, декор тощо), якими може виразити свої почуття та емоції;
виокремлює і фіксує в доступний спосіб цікаві явища довкілля; *відтворює* їх у творчій діяльності (імпровізаціях мелодій, інсценізації пісень, пластичному інтонуванні);
пропонує ідеї оздоблення місця, де навчається, живе; *реалізовує* їх (за допомогою інших або самостійно втілює нескладний задум оздоблення місця, де навчається і власного помешкання);
розпізнає власні емоції від художньої творчості, *обирає* види художньо-творчої діяльності відповідно до свого настрою; *передає* власні емоції в кольорі;
дотримується загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва (театрі, музеї тощо).

Сприймання та інтерпретація мистецтва

емоційно сприймає твори різних видів мистецтва і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб;
вирізняє елементи музичної мови, застосовані для характеристики музичного образу, зокрема із сюжетною (літературною) програмою (мелодія, темп, динаміка, гучність, ритм, тембр (голос та деякі музичні інструменти), лад (мажор, мінор));
розпізнає прості музичні форми (двочастинна, тричастинна, куплетна);
визначає особливості втілення образу у творах образотворчого мистецтва та архітектури;
характеризує колір об'єктів довкілля відповідно до часу доби та пір року;
висловлює судження щодо передання емоційного стану зображуваних об'єктів та явищ навколишнього світу у творі (зокрема, у стані спокою та в русі);
визначає композиційну будову твору образотворчого мистецтва та архітектури;
вирізняє кольорову гаму твору (тепла, холодна), тональність (світлі й темні кольори), насиченість (яскравий, тьмянний) загальний колорит; елементи композиції твору (центр, головне і другорядне; побудову твору (симетричну та асиметричну, статичну, динамічну, ритмічну, метричну);
цілісно охоплює увагою художній твір; *зосереджується* на характерних деталях;

порівнює музичні та візуальні, хореографічні образи;
 зіставляє твори мистецтва та явища довкілля (за допомогою вчителя).
вирізняє елементи художньої мови творів синтетичних видів мистецтва для характеристики художнього образу: акторську гру, костюми, декорації, музичне оформлення театрального/екранного твору;
розрізняє засоби виразності та характеризує музичні твори вокальні та інструментальні;
розрізняє засоби виразності та характеризує твори живопису, графіки, скульптури;
 розрізняє та характеризує виразні засоби різновидів театрального мистецтва (драматичний, ляльковий, музичний), народної, класичної та сучасної хореографії;
розрізняє та характеризує виразні засоби анімаційних фільмів.;
розпізнає та характеризує художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота (кольорові олівці, фломастери, акварель, гуаш, пластилін тощо);
 Порівнює природні форми, образи довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням.
визначає власні емоції від сприймання мистецьких творів; *добирає* слова для характеристики вражень із власного запасу; *пояснює*, що подобається або не подобається у творі;
обирає твори відповідно до свого настрою; пояснює, від чого дістає насолоду; *добирає* твори для поліпшення свого настрою;
відтворює емоційні враження від твору мистецтва улюбленими художніми засобами;
порівнює свої настрої та почуття із тими що втілені у художньому творі (на основі діалогу між автором та глядачем);

Комунікація через мистецтво

характеризує власну творчість за поданими орієнтирами; *пояснює*, що вдалося чи не вдалося;
 визначає за допомогою вчителя/ вчительки труднощі; *обирає* (за допомогою вчителя/ вчительки) спосіб удосконалення;
презентує результати власної творчості (співає улюблені пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо) перед рідними, однолітками;
пояснює задум;
визначає досягнення однолітків у художньо-творчій діяльності, виявляючи доброзичливість у висловлюваннях;
обговорює з іншими враження від сприймання творів різних видів мистецтва та творчої діяльності, поважаючи уподобання інших;
бере участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, конкурсах, виставках, фестивалях, інсценізаціях народних обрядів, арт-мобах, тижнях мистецтва тощо), у колективних творчих проектах, зокрема із використанням засобів улюбленого виду мистецтва і художньо-творчої діяльності;
виконує різні дії/ ролі в колективному творчому процесі, виявляючи повагу до інших.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання

задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

- розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

- використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

- розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

- виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесною гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем; розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати

свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Рухова діяльність

*має уявлення про історію виникнення Олімпійських ігор;
називає олімпійське гасло та символ Олімпійських ігор;
пояснює вплив позитивних та негативних чинників на стан здоров'я учнів;
добирає спортивний інвентар відповідно виду спорту;
контролює свій фізичний стан за частотою серцевих скорочень, диханням та самопочуттям перед фізичними навантаженнями в процесі та після занять;
виконує організуючі вправи команди на перешикування з однієї шеренги уступами за розрахунком 9, 6, 3, на місці;
виконує загальнорозвивальні вправи з предметами (малі м'ячі, скакалки) та без предметів;
розрізняє та виконує присідання, виси, упори: присідання, нахили тулуба у сіді з різними положеннями ніг; перехід із сиду на правому стегні у сід на лівому стегні; виси та упори – згинання і розгинання рук в упорі на стегнах, в упорі лежачи; перехід із упору присівши в упор стоячи, із упору лежачи в упор лежачи боком і навпаки; упор на перекладині;
виконує елементи акробатики: “міст” із положення лежачи;
володіє навичками пересувань: ходьба по гімнастичній лаві з високим підніманням стегна, біг до 30 м, рівномірний біг почергово з ходьбою;
пересування танцювальними кроками: ритмічне поєднання рухів і кроків, підскоків; танцювальні імпровізаційні вправи босоніж;
володіє навичками метання м'яча у вертикальну ціль (мішень 1x1 м) на висоті 3 м з відстані 3 – 4 м на дальність відскоку; метання м'яча з різних вихідних положень;
виконує вправи з великим м'ячем: елементами баскетболу – тримання баскетбольного м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей на місці; ловіння м'яча; передачі м'яча двома руками від грудей у ціль і ловіння його після відскоку від підлоги; ведення м'яча на місці та під час ходьби правою та лівою рукою; елементи футболу – удари м'яча внутрішньою та середньою частиною підйому по нерухомому м'ячу у вертикальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м) та горизонтальну ціль (смуга шириною 1,5 м, довжиною 8-10 м), ведення м'яча вивченими способами між стійками і їх обведенням; жонгливання м'ячем (хлопці), повітряною кулькою (дівчата);
застосовує вивчені прийоми в іграх з міні-баскетболу та міні-футболу;
виконує стрибки: зі скакалкою на одній, двох ногах; стрибки у довжину з місця; фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили, швидкості, витривалості, гнучкості, координації;
добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: вправи для м'язів шиї, плечового пояса, верхніх кінцівок, спини, живота, тулуба та нижніх кінцівок; загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, вправи на координацію, викрути тулуба; загальнорозвивальні вправи з предметами:
з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби;
вправи для попередження плоскостопості: ходьба, біг на носках, ходьба перекатами з п'яти на носок, “гусинь”, “ведмідь клишоногий”, стрибки;*

Ігрова та змагальна діяльність

бере участь у рухливих, спортивних іграх та естафетах, ефективно взаємодіє з однолітками для досягнення спільних командних цілей.

дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової, ігрової та змагальної діяльності.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших.

Навчальні досягнення здобувачів у 3 класах підлягають формувальному та підсумковому (бальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Підсумкове оцінювання передбачає зіставлення навчальних досягнень здобувачів з очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Основними формами організації освітнього процесу в 3 класах є: різні типи уроку; екскурсії; віртуальні подорожі; спектаклі; квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

ОПИС ТА ІНСТРУМЕНТИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
 - навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
 - матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
 - якість проведення навчальних занять;
 - моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).
- Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:
- оновлення методичної бази освітньої діяльності;

- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;

- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;

- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Директор

Балашенко О.Ф.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ І СТУПЕНЯ (4 КЛАСИ)

Освітня програма школи І ступеня (4 класи) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» для 2-4 класів, Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Навчальний план для 4 класів складено відповідно таблиці 4 до Типової освітньої програми наказу МОН від 20.04.2018 №407

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 4-х класів закладів загальної середньої освіти складає 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані школи І ступеня (додаток 4).

Типові освітні програми, за якими розроблено освітню програму школи

№	Назва навчальної програми
1.	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
2.	Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
3.	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
4.	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи
5.	Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
6.	Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи
7.	Музичне мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
8.	Образотворче мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
9.	Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
10.	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
11.	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи
12.	Іноземні мови. Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл

Навчальний план у 4 класах передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети. Він охоплює інваріантну складову, сформовану на державному рівні, яка є спільною для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування і форм власності, та варіативну складову.

Навчальний план містить інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх закладів загальної середньої освіти

незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Особливості організації освітнього процесу в 4 класах

Освітня галузь «Мови і літератури» буде реалізовуватись через окремі предмети «Українська мова» та «Літературне читання», «Іноземна мова».

Для збереження синхронності у вивченні української мови та літературного читання та для підсилення вивчення вказаних предметів у 4 класах використано 1 годину з варіативної складової (0,5 год/тиждень на українську мову та 0,5 год/тиждень на літературне читання). Таким чином буде 4 год/тиждень української мови і 4 год/тиждень уроків літературного читання, всього 8 год/тиждень, 280 год/рік. Розподіл годин на вивчення тієї чи іншої теми навчальної програми вчителі здійснюватимуть самостійно та робитимуть відповідні записи з предметів «Українська мова» та «Літературне читання» у календарному плані, яке погоджується із заступником директора та затверджується директором школи. Відповідно проведені уроки вчителі зазначатимуть у частині класного журналу, відведених на сторінках для вищевказаних предметів.

«Іноземна мова» вивчається як окремий предмет «Французька мова» – 4 години/тиждень (140 год/рік) яка забезпечує виконання завдань мовно-літературної освітньої галузі, що стосується іншомовної освіти і не передбачає інтегрування в інші освітні галузі.

Освітня галузь «Математика», буде реалізовуватись через однойменний окремий предмет, відповідно, – «Математика». Предмет «Математика» буде вивчатися 4 години/тиждень (140 год/рік). *Освітня галузь «Природознавство»* буде реалізовуватись через однойменний окремий предмет – «Природознавство» – 2 год/тиждень (70 год/рік).

Освітня галузь «Суспільствознавство» буде проводитись «Я у світі» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» буде реалізовуватись окремими предметами «Основи здоров'я» – 1 год/тиждень (35 год/рік) та «Фізична культура» – 3 год/тиждень (105 год/рік).

Освітня галузь «Технології» буде здійснюватись через окремі предмети «Трудове навчання» – 1 год/тиждень (35 год/рік) та «Інформатика» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується окремими предметами «Образотворче мистецтво» 1 год/тиждень (35 год/рік) «Музичне мистецтво» – 1 год/тиждень (35 год/рік).

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

У 4 класах буде здійснюватися поділ класів на групи при вивченні української мови, англійської мови та інформатики відповідно до чинних

нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за №229/6517). Клас буде ділитися на групи з української мови та англійської мови за умови відповідної кількості учнів у класі (більше 27 учнів). При вивченні інформатики клас ділиться на 2 групи, але не менше 8 учнів у групі.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у 4 класах – 40 хвилин. Різницю в часі (5 хв) для збереження педагогічного навантаження (45 хв) вчителям-класоводам та учителям-предметникам проводити наприкінці уроку організаційну роботу (розважальні вправи, ігри, веселі перерви).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.04.2011 №462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Для недопущення перевантаження учнів враховувати їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах).

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Державна підсумкова атестація в 4-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Навчальні екскурсії вчителі будуть проводити протягом навчального року. У 4 класах їх має бути 4 екскурсії тривалістю не більше 3 академічних годин на день. Екскурсії з учнями повинні мати різну дидактичну мету та об'єкти. Вони повинні бути випереджувальними і проводитися напередодні вивчення нової теми; тематичними – для поліпшення розуміння учнями певної теми або розділу; комплексними, що охоплюють широке коло питань основ наук і проводяться наприкінці вивчення розділу або навчального року з метою узагальнення знань.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Вільне володіння державною	Уміє: усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовий вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях.
2.	Спілкування іноземними мовами	Розуміє: прості висловлювання іноземною мовою, спілкується нею у відповідних ситуаціях, оволодіває навичками міжкультурного спілкування.

3.	Математична компетентність	Уміє виявляти прості математичні залежності в навколишньому світі, моделює процеси та ситуації із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлює ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини.
4.	Компетентності у галузі природничих наук, техніки, технологій	Уміє: пропонувати нові ідеї, прагне до пошуку та допитливості, самостійно чи в групі спостерігає та досліджує, формулює припущення і робить висновки на основі проведених дослідів, прагне пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження
5.	Інноваційність	Учень/учениця відкритий до нових ідей, ініціює зміни у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), забезпечує подальшу здатність успішно навчатися, відчуває себе частиною спільноти і бере участь у справах громади.
6.	Екологічна компетентність	Усвідомлює основи екологічного природокористування, дотримується правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміє важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства. Розуміє взаємозв'язок людини й навколишнього середовища та її залежність від природних ресурсів; готовий обговорювати питання, пов'язані із збереженням навколишнього середовища на рівні свого регіону, держави та на глобальному рівні; уміє презентувати та обґрунтовувати проекти, спрямовані на збереження довкілля та забезпечення його сталого розвитку.
7.	Інформаційно-комунікаційна компетентність	Уміє опанувати основу цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатний безпечно та етично використовувати засоби інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях.
8.	Навчання впродовж життя	Опановує уміння і навички, необхідні для подальшого навчання, організовує власне навчальне середовище, вміє здобувати нову інформацію з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначає власні навчальні цілі та способи їх досягнення, навчання працювати самостійно та в групі.
9.	Громадянські та соціальні компетентності	Усвідомлює рівні права і можливості, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, є активним у житті класу та школи, поважає права інших осіб, уміє діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінує культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливо ставиться до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримується здорового способу життя. Дає обґрунтовану оцінку особливостям життєдіяльності в демократичному суспільстві, презентує свою роль у його розвитку; висловлює свою громадянську позицію та свої погляди щодо різноманітних соціальних проблем як у власній країні, так і у світовому просторі; дискутує довкола питань про свою роль і місце у сучасному середовищі, обґрунтовуючи власні погляди конкретними прикладами із життя світової спільноти

10.	Культурна компетентність	Долучається до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості
11.	Підприємливість, фінансова грамотність	Уміє застосовувати на практиці набуті знання; прагне до гідної соціальної та професійної самореалізації, ініціативний, готовий брати відповідальність за власні рішення, вміє організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлює етичних цінностей ефективної співпраці, готовий до втілення в життя ініційованих ідей, приймає власні рішення.
12.	Здоров'я і безпека	Уміє дискутувати довкола питань здоров'я людини; усвідомлює вплив шкідливих звичок на здоров'я людини; дотримується правил дорожнього руху, правил поведінки на воді та в інших місцях.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти Українська мова

Основна мета цього курсу полягає у формуванні ключової комунікативної компетентності молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою (всіма видами мовленнєвої діяльності) в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань.

Відповідно до освітньої галузі «Мови і літератури» Державного стандарту початкової загальної освіти навчальний предмет «Українська мова» будується за такими змістовими лініями:

- мовна;
- мовленнєва;
- соціокультурна;
- діяльнісна.

Змістові лінії є взаємозалежними, взаємопов'язаними та спрямованими на формування ключових і предметних компетентностей.

Мовна компетенція:

- володіє доступним і необхідним обсягом мовних знань;
- здатний застосовувати мовні засоби у власному мовленні відповідно до орфоепічних, лексичних, граматичних, орфографічних, синтаксичних, стилістичних норм літературної мови.

Мовленнєва компетенція:

- розуміє зміст і головну думку усних і письмових висловлювань;
- здатний вести діалог з дотриманням правил мовленнєвого етикету;
- уміє будувати повноцінні в комунікативному відношенні усні і письмові зв'язні висловлювання, які відображають знання учнів про предмет розмови, їхні думки, почуття, наміри;
- уміє налагоджувати взаємодію з оточуючими, будуючи відповідним чином свої висловлювання.

Комунікативна компетенція:

- уміє представити себе усно і письмово;
- уміє представити свій клас, школу, країну в ситуаціях міжкультурного спілкування;
- володіє способами взаємодії з оточуючими і віддаленими людьми і подіями;
- володіє різними видами мовленнєвої діяльності, мовною компетенцією;
- володіє способами співпраці в групах, прийомами дій у ситуаціях спілкування;
- володіє позитивними навичками спілкування в полікультурному суспільстві.

Соціокультурна компетенція покликана сприяти загальнокультурному розвитку молодших школярів, адаптації їх до життя в певному соціальному середовищі. Учень (учениця):

- знає про свою державу Україну;
- здатний використовувати в мовленнєвій практиці знання про особливості української національної культури, звичаї, традиції, свята;
- знає і використовує у власному мовленні найбільш відомих малих українських фольклорних форм;
- уміє успішно користуватися мовою під час виконання різноманітних соціальних ролей;
- знає формули національного мовленнєвого етикету і вміло використовує їх під час спілкування;
- дотримується етикетних правил спілкування з представниками різних вікових груп і статусів;
- здатний вирішувати за допомогою мови різні навчальні та життєві проблеми.

Діяльнісна компетенція:

- уміє вчитися;
- організовує і контролює свою навчальну діяльність;
- здатний докладати власних зусиль для досягнення результату;
- виконує мисленнєві операції і практичні дії, володіє уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

Літературне читання

Змістові лінії:

- Коло читання;
- Формування й розвиток навички читання;
- Літературознавча пропедевтика;
- Досвід читацької діяльності;
- Робота з дитячою книжкою, робота з інформацією;
- Розвиток літературно-творчої діяльності учнів на основі прочитаного.

У структурі читацької компетентності можна виділити такі складові:

Мовленнєва - передбачає формування і розвиток мовленнєвих умінь і навичок:

- уміє будувати усні й письмові монологічні висловлювання;

- бере участь у діалозі в процесі обговорення прочитаного твору;
- уміє висловлювати свої думки, використовуючи для цього як мовні, так і позамовні та інтонаційні засоби виразності мовлення;
- уміє ставити запитання; відповідати на запитання за змістом прочитаного твору;
- переказує твір;
- вживає образне мовлення;
- уміє виразно читати.
- *Літературознавча* – передбачає формування основ теоретико-літературних знань і вмінь ними користуватися (це практичне ознайомлення з літературознавчими поняттями; сприймання, аналіз літературного твору).
- *Бібліотечно-бібліографічна* – передбачає уміння учня працювати з книгою, періодичними виданнями як джерелами отримання інформації; наявність у молодших школярів певного кола читання; знання початкових бібліотечно-бібліографічних понять та вмінь користуватися довідковою літературою.
- *Літературно-творча* – передбачає розвиток і реалізацію літературно-творчих умінь і здібностей учнів.
- *Емоційно-ціннісна* – передбачає розвиток емоційної і почуттєвої сфери учнів, уміння висловлювати оцінні судження щодо прочитаного.

Іноземна мова

Французька мова

Головна мета навчання іноземної мови у початковій школі – формування в учнів комунікативної компетенції, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями молодших школярів.

Оволодіння іноземною мовою учнями початкової школи передбачає взаємопов'язане навчання всіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо), коли кожний вид розглядається як мета і як засіб. Для цього вчителі будуть використовувати відповідні вправи і завдання, виконання яких забезпечує комплексне оволодіння усним і писемним мовленням.

Зміст навчання іноземної мови учнів початкової школи ґрунтується на таких основних характеристиках:

1) відповідає актуальним комунікативно-пізнавальним інтересам молодших школярів і відбиває реальні потреби використання мови як засобу спілкування, є максимально наближеним до умов і цілей реальної міжкультурної комунікації;

2) стимулює розвиток інтересів учнів молодшого шкільного віку та позитивного ставлення до іноземної мови, здійснює вплив на їхню мотиваційну сферу;

3) прилучає учнів не тільки до нового для них мовного коду, але й до культури народу, носія цієї мови, що забезпечується чітким усвідомленням найголовніших спільностей та розбіжностей між чужою та рідною культурою, згідно з чим навчання поступово має організовуватись як «діалог культур»;

4) ґрунтується на досвіді оволодіння школярами рідною мовою, забезпечуючи випереджальне вивчення останньої; враховує загальнонавчальний досвід учнів, набутий ними під час оволодіння іншими предметами (міжпредметні зв'язки);

5) забезпечує освітні, виховні та розвивальні потреби школярів, у тому числі стимулює їхню самостійну діяльність, спонукає до рефлексії щодо якості власних навчальних досягнень і бажання їх удосконалювати.

Очікувані результати здобувачів освіти

Мовленнєва функція:

- уміє спілкуватись усно і писемно англійською мовою;
- ставить запитання і відповідає на них;
- висловлює свої думки, виражає настрій;
- описує людей, місця, явища, події, факти.

Лінгвістична компетентність:

- вимовляє вивчені слова та вирази достатньо для розуміння;
- правильно ставить наголос у словах і реченнях.

Соціокультурна компетентність:

- вживає привітання, форми звертання, слова ввічливості;

- знає культурні реалії спільноти, мову, якої вивчає, пов'язані з повсякденним життям;

- дотримується правил ввічливості;

- бере на себе відповідальність, приймає рішення, робить вибір, безконфліктно виходить з життєвих ситуацій.

Загальнонавчальна компетентність:

- ефективно співпрацює під час парної та групової роботи;

- уміє працювати з підручником, словником;

- вміє добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел;

- має потребу й готовність постійно навчатись протягом усього життя;

- вміє діяти в нестандартних ситуаціях, активізує творчі здібності учнів, реалізує творчий потенціал учнів;

- володіє уміннями й навичками самоконтролю та самооцінки.

Однією з особливостей навчання іноземної мови в початковій школі є принцип концентричного пред'явлення тематичного матеріалу для організації спілкування в усній та письмовій формі протягом усього шкільного курсу.

Основною формою навчання іноземної мови є урок. Зміст його визначає сам учитель. Уроки мають бути комунікативно спрямованими, а тому пріоритетними видами діяльності є ті, що пов'язані з формуванням в учнів умінь і навичок використовувати мову як засіб спілкування.

Математика

Змістові лінії:

- Числа, дії з числами;
- Величини;
- Математичні вирази, рівності, нерівності;

- Сюжетні задачі;
- Просторові відношення, геометричні фігури;
- Робота з даними.

Предметна математична компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня (учениці) створювати математичні моделі процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час розв’язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач.

Основним завданням навчання математики є опанування учнями предметних математичних компетенцій: обчислювальних; інформаційно-графічних; логічних; геометричних; алгебраїчних.

Предметна математична компетентність учнів виявляється у таких ознаках:

- цілісно сприймає світ, розуміє роль математики в пізнанні дійсності;
- розпізнає проблеми, які розв’язуються із застосуванням математичних методів;
- здатний розв’язувати сюжетні задачі, логічно міркувати, виконувати дії за алгоритмом, обґрунтовувати свої дії;
- уміє користуватися математичною термінологією, знаковою і графічною інформацією;
- уміє орієнтуватися на площині та у просторі;
- здатність застосовувати обчислювальні навички й досвід вимірювання величин у практичних ситуаціях.

Важливу роль у формуванні компетентності учня/учениці відіграє набуття ним/нею досвіду задоволення пізнавальних інтересів, проявів емоційноціннісних ставлень, творчої активності, спілкування, соціальних орієнтацій.

Природознавство

Змістові лінії:

- Об’єкти природи;
- Взаємозв’язки у природі;
- Земля – планета Сонячної системи;
- Україна на планеті Земля;
- Рідний край;
- Охорона і збереження природи;
- Методи пізнання природи.

Основна мета навчального предмета – формування природознавчої компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, розвитку ціннісних орієнтацій у ставлення до природи.

Предметна природознавча компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня розв’язувати доступні соціально і особистісно значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов’язані з реальними об’єктами природи у сфері відносин «людина – природа».

Змістові лінії спрямовані на формування таких предметних компетентностей:

- має уявлення цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, уявлень про закономірності у природі та місце людини в ній;
- має елементарні уявлення і поняття про об'єкти та явища природи, їхні взаємозв'язки у системі «жива – нежива природа», «природа – людина», усвідомлює своє місце у навколишньому світі;
- сформовано дослідницькі уміння та уміння спостерігати за об'єктами та явищами живої і неживої природи;
- набув досвіду навчально-пізнавальної й практичної природоохоронної діяльності учнів;
- сформовані способи навчально-пізнавальної діяльності учнів; мисленнєвих дій та операцій шляхом аналізу, порівняння, узагальнення й класифікації природних об'єктів; вироблено уміння розкривати причинно-наслідкові зв'язки у природі;
- уміє самостійно працювати з інформацією;
- засвоїв норми етичного, естетичного, морального ставлення людини до природи.

Я у світі

Усвідомлення учнями єдності компонентів «Я – сім'я – школа – рідний край – Україна – світ»;

Метою предмета є особистісний розвиток учня, формування його соціальної і життєвої компетентностей на основі поетапного засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює загальнолюдські, загальнокультурні і національні цінності, соціальні норми, громадянську активність, практику прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій, різних точок зору.

Ця мета досягається шляхом реалізації таких завдань:

- формування життєвих, соціальних, громадянських компетентностей молодших школярів у їх ставленні до природи, суспільства, інших людей і самих себе, а також найважливіших людських якостей, необхідних у власному житті, в різних сферах діяльності й співіснуванні з іншими живими істотами;
- виховання гуманної, соціально активної особистості, яка усвідомлює свою належність до різних елементів етносоціального й соціально-культурного середовища, здатної розуміти значення життя як найвищої цінності; усвідомлювати переваги чеснот, норм, установок та якостей, притаманних громадянину демократичного суспільства;
- оволодіння способами діяльності і моделями поведінки, які відповідають чинному законодавству України, враховують інтереси і потреби громадян, передбачають повагу і взаєморозуміння між людьми;
- розвиток навичок взаємодії у сім'ї, колективі, суспільстві через активне спілкування з соціальним оточенням, накопичення досвіду комунікативної діяльності, толерантної поведінки, співпереживання і солідарності з іншими людьми;

- формування основ споживчої культури, вміння самостійно прийняти рішення щодо власної поведінки у різноманітних життєвих ситуаціях;

- випробування соціальних ролей, де можна виявити навички соціально бажаної поведінки як громадянина, члена громади, дитячого колективу, як споживача, як учасника соціальних, культурних, природоохоронних акцій тощо. «Я у світі» сприяє формуванню в молодших школярів ключових компетентностей:

соціальної: здатний налагоджувати взаємодію з іншими дітьми та дорослими, працювати в команді, знаходити порозуміння, запобігати конфліктам, приймати самостійні рішення, відповідати за їх наслідки для оточення, ціннісно ставитися до довкілля та своєї особистості;

громадянської: усвідомлює свої права і обов'язки, використовує моделі поведінки, які відповідають нормам моралі і права, здатний критично мислити, приймати рішення, виявляти громадянську позицію у ставленні до природи, до людей, до самого себе);

загальнокультурної: здатний сприймати духовно – моральні основи життя людини, цікавиться національною та світовою культурою, застосовує методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності; опановує моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації;

уміння вчитися: здатний визначати мету своєї діяльності, проявляти зацікавленість навчанням, володіти навичками самоконтролю і самооцінки, набувати індивідуального досвіду самоорганізації, робити нескладні дослідження);

інформаційно-комунікативної: вміє добувати, осмислювати, аналізувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою, уміння здійснювати комунікацію у групі та в колективі.

При цьому увага акцентується на результатах навчання, у якості яких розглядається не сума заучених знань, умінь, навичок, а здатність відповідно діяти в різних життєвих ситуаціях.

Інформатика

Змістові лінії:

- комп'ютер та його складові,
- інформація та інформаційні процеси,
- використання інформаційних технологій,
- алгоритми і виконавці,
- комунікаційні технології.

Головна мета навчального предмету «Інформатики» у відповідності з вимогами Державного стандарту початкової загальної освіти – ознайомлення учнів з інформаційно-комунікаційними технологіями та формування у дітей ключових компетентностей для реалізації їх творчого потенціалу і соціалізації в суспільстві.

Вивчення курсу сприяє формуванню і розвитку у молодших школярів ключових компетентностей, серед яких можна виділити *ІКТ-компетентність*, та «уміння вчитися», як здатність до самоорганізації в навчальній діяльності.

ІКТ-компетентність, як ключова, передбачає впевнене та критичне використання інформаційно-комунікаційних технологій та відповідних засобів для навчання, відпочинку та спілкування.

ІКТ-компетентність для даного курсу є одночасно і предметною.

У контексті початкового навчання предметна ІКТ-компетентність розглядається як здатність учня актуалізувати, відбирати, інтегрувати й застосовувати в конкретній життєвій або навчальній ситуації, в тому числі проблемній, набуті знання, уміння, навички, способи діяльності щодо використання ІКТ.

Предметна ІКТ-компетентність учнів виявляється у таких ознаках:

- здатний раціонально використовувати комп'ютер і комп'ютерні засоби для розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням даних, їх пошуком, зберіганням, поданням і передаванням;
- готовий вирішувати інформаційні проблеми шляхом застосування засобів ІКТ та алгоритмів виконання завдань;
- здатний співпрацювати за допомогою засобів ІКТ для виконання комплексних завдань;
- уміє безпечно працювати з комунікаційними системами.

Трудове навчання

Змістові лінії:

- ручні техніки обробки матеріалів,
- технічна творчість,
- декоративно-ужиткове мистецтво та самообслуговування.

Метою «*Трудового навчання*» в початковій школі є формування і розвиток в межах вікових можливостей предметно-перетворювальної компетентності учнів, яка дає можливість їм самостійно вирішувати предметно-практичні та побутові задачі:

- сформовано в межах вікових можливостей узагальнених способів (алгоритмів) предметно-перетворювальної діяльності з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів;
- розвинені творчі здібності, елементів графічної грамоти, умінь працювати в команді та навичок виконання операцій з ручних технік обробки матеріалів;
- набуто досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для оволодіння в основній школі основами технологій;
- закладено в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їх професії, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Трудове навчання в початкових класах є першою сходинкою до вибору майбутньої професії.

Трудове навчання у 4 класах базується на практичній діяльності учнів. Кожен урок трудового навчання в початковій школі передбачає виконання учнями практичної роботи. Її зміст визначається вчителем самостійно залежно від теми уроку та виду робіт, що виконуватимуться під час уроку. Об'єкти праці для виготовлення на уроках учнями добирає учитель опираючись на їхні побажання.

Образотворче мистецтво

Метою художнього виховання засобами образотворчого мистецтва є формування і розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Головними завданнями курсу є:

Формування

- емоційно-естетичного досвіду учнів, культури почуттів, елементарних світоглядних орієнтацій та оцінних суджень, основ національної та громадянської свідомості;

- особистісно-позитивного, художньо-естетичного сприйняття дійсності на основі емоційно-чуттєвого досвіду, здатності до художнього мислення та творчої активності;

- художньої компетентності учнів у процесі засвоєння основ образотворчої грамоти;

- елементарних умінь та навичок використовувати художні техніки та матеріали, засоби художньої виразності у власній творчій діяльності; розвиток

- чуттєво-емоційної сфери, здатності розуміти та інтерпретувати твори мистецтва (у відповідності до вікових можливостей), оцінювати естетичні явища;

- універсальних особистісних якостей та здібностей: образного мислення, уяви, фантазії, спостережливості, зорової пам'яті, художнього смаку та сприйняття кольору, форми, ритму, фактури поверхні тощо;

- художньо-практичних умінь, навичок та вміння використовувати набуті знання у самостійній художній діяльності; засвоєння учнями

- початкових знань про образотворче мистецтво та його роль у житті суспільства, культурному середовищі;

- основних понять з курсу образотворчого мистецтва через сприйняття композиції, форми, кольору, об'єму, простору, руху тощо;

- елементарних знань про специфіку художньо-образної мови різних видів образотворчого мистецтва та виразальні можливості художніх технік і матеріалів.

Особливу увагу на уроках образотворчого мистецтва слід приділяти збереженню психічного та фізичного здоров'я дитини. Педагог має створювати на уроках емоційно-піднесену атмосферу, що сприятиме зустрічі з прекрасним та розвантаженню дитини. Для підтримки здоров'я учнів на уроках необхідно дотримуватись санітарно-гігієнічних норм, техніки безпеки при роботі з різноманітними художніми матеріалами та інструментами, розвивати

моторику дрібних м'язів пальців і кистей рук, координацію рухів, проводити фізкультхвилинки, уроки на природі тощо.

Музичне мистецтво

Програма ґрунтується на таких принципах музичної педагогіки:

- орієнтації на духовний розвиток особистості засобами музичного мистецтва;
- зв'язку музики з життям;
- опори на три типи музики – пісню, танець, марш;
- активізації музичного мислення;
- єдності емоційного і свідомого, художнього і технічного;
- взаємодії мистецтв;
- особистісно-діяльнісного підходу, визнання самотності й самоцінності особистості учня.

Метою музичної освіти в початковій школі є формування основ музичної культури учнів як важливої і невід'ємної частини їхньої духовної культури, комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі сприймання й інтерпретації кращих зразків української та світової музичної культури, а також формування естетичного досвіду, емоційноціннісного ставлення до мистецтва. Ця мета конкретизується в основних завданнях, спрямованих на формування базових освітніх компетентностей та загальний естетичний розвиток учнів:

- введення учнів у світ добра й краси, відбитий у музичних творах, засвоєння ними початкових знань про особливості художньо-образної мови музичного мистецтва;
- збагачення емоційно-естетичного досвіду учнів, підведення їх до осягнення художньо-образної суті музичного мистецтва в його найпростіших втіленнях;
- сприяння розвитку образного мислення, уяви, загальних та музичних здібностей учнів;
- формування здатності до різних видів активної музично-творчої діяльності, опанування елементарними практичними вміннями та навичками;
- формування універсальних (духовних, моральних, громадянських, естетичних) якостей творчої особистості;
- виховання ціннісного ставлення до музичного мистецтва.

Змістове наповнення програми передбачає формування в учнів світоглядних, ціннісно-орієнтаційних, навчально-пізнавальних, творчо-діяльнісних, комунікативних компетентностей, що досягається через сприймання та інтерпретацію творів народного і професійного музичного мистецтва, оволодіння досвідом художньо-практичної діяльності, розвиток творчих здібностей, потреби в міжособистісному спілкуванні та спілкуванні з творами музичного мистецтва.

Основи здоров'я

Зміст програми для кожного класу структурується за такими розділами:

- 1) здоров'я людини;

- 2) фізична складова здоров'я;
- 3) соціальна складова здоров'я;
- 4) психічна та духовна складові здоров'я.

Мета предмета «Основи здоров'я» – формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на основі оволодіння ними знаннями про здоров'я та безпеку, практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки, формування в них ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку.

Головними завданнями предмета є:

- формування в учнів знань про здоров'я, здоровий спосіб життя, безпечну поведінку, взаємозв'язок організму людини з природним, техногенним і соціальним оточенням;
- розвиток в учнів мотивації дбайливо ставитися до власного здоров'я, удосконалювати фізичну, соціальну, психічну і духовну його складові;
- виховання в учнів потреби у здоров'ї, що є важливою життєвою цінністю, свідомого прагнення до ведення здорового способу життя;
- розвиток умінь самостійно приймати рішення щодо власних вчинків;
- набуття учнями власного здоров'язбережувального досвіду з урахуванням стану здоров'я;
- використання у повсякденному житті досвіду здоров'язбережувальної діяльності для власного здоров'я та здоров'я інших людей.

Фізична культура

Основна мета предмета «Фізична культура» – набуття учнями досвіду діяльності: навчально-пізнавальної, практичної, соціальної; формування в учнів стійкої мотивації і потреби у збереженні й зміцненні свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, комплексного розвитку природних здібностей та моральних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя.

Мета предмету «Фізична культура» реалізується шляхом застосування комплексного підходу до вирішення навчальних, оздоровчих і виховних завдань:

- розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності;
- розширення функціональних можливостей систем організму шляхом цілеспрямованого розвитку основних фізичних якостей і природних здібностей;
- збереження та зміцнення здоров'я школярів; - формування загальних уявлень про:
 - фізичну культуру, її значення в житті людини, збереженні та зміцненні здоров'я, фізичного розвитку;
 - історичну спадщину та сьогодення спорту;
 - забезпечення оптимального для кожного учня рівня фізичної підготовленості;
 - формування інтересу до використання фізичних вправ як одного з головних чинників здорового способу життя;

- формування практичних навичок щодо самостійних занять фізичними вправами та проведення активного відпочинку;
- реалізація комунікативної функції фізичного виховання;
- формування морально-вольових якостей та позитивного ставлення до оточуючої дійсності.

Змістом предмета «Фізична культура» у початковій школі є рухова активність із загальнорозвивальною спрямованістю. Він спрямований на формування в учнів *ключових компетентностей*:

соціальних:

- здатний до співробітництва, взаєморозуміння, соціальної активності, формування фізичної культури особистості, основ здорового способу життя;

мотиваційних:

- сформовані особистісні уявлення про престижність високого рівня здоров'я та фізичної підготовленості, здатний до навчання, творчо підходить до застосування рухових дій у різних умовах;

функціональних:

- здатний до оперування знаннями про рухову активність, знаннями з історії фізичної культури та спорту, розширює руховий досвід з метою розвитку фізичних якостей і природних здібностей відповідно до вікових особливостей;

- засвоює термінологічні та методичні компетентності, які відображають низку вимог до фізкультурної діяльності, що поступово розширюється й удосконалюється.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Розподіл навчальних годин за темами, розділами, вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення обрано такі модулі для вивчення предмета «Фізична культура»:

- школа культури рухів з елементами гімнастики,
- школа пересувань,
- школа стрибків,
- школа м'яча,
- школа активного відпочинку;

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури;

Математика;

Природознавство;

Суспільствознавство;

Мистецтво;

Технології;

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ II СТУПЕНЯ (5-9 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи для 5-9 класів (базова середня освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти». Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін. Загальний обсяг навчального навантаження: для учнів 5-9-х класів закладів загальної середньої освіти складає 5600 годин/навчальний рік: для 5-х класів – 1015 годин/навчальний рік, для 6-х класів – 1102,5 годин/навчальний рік, для 7-х класів – 1155 годин/навчальний рік, для 8-х класів – 1137,5 годин/навчальний рік, для 9-х класів – 1190 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження для 5-9 класів на тиждень окреслено у навчальному плані який розроблено відповідно Таблиці 3 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 20.04.2018 №405 (додаток 5).

Перелік навчальних програм для 5-9 класів (затверджені наказом МОН від 07.06.2017 № 804)

№	Назва навчальної програми
1.	Українська мова 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів.
2.	Українська література 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів.
3.	Історія України. Всесвітня історія 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
4.	Математика 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
5.	Фізика 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
6.	Хімія 7–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
7.	Біологія 6– 9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
8.	Інформатика 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
9.	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи. Англійська мова. Французька мова
10.	Географія. Програма для 6-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів
11.	Зарубіжна література, програма для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи
12.	Мистецтво 5– 9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів
13.	Трудове навчання 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів

14.	Природознавство 5 клас. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
15.	Основи здоров'я 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів
16.	Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407)
17.	Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель/вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<p><i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і</p>

		<p>досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>

9	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту</p>
10	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
11	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природніх ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Для недопущення перевантаження учнів буде враховано їх навчання в закладах освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних школах тощо). За рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура тощо) у позашкільних закладах.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і

фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях. Наскрізнi лінії є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізнi лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через: організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>

Здоров'я і безпека	Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище. Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.
Підприємливість і фінансова грамотність	Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо). Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти

Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу будуть екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття, що поєднують виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності.

Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-9 класів) передбачає обговорення ключових положень вивченого матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Заняття будуть проводитись не тільки з усім класом, але й в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу).

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань). Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови

виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 11.05.2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів з базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю
 - знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу
 - освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Особливості організації освітнього процесу

Повноцінність загальної середньої освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових робочого навчального плану школи.

У 5 класі вивчається курс «Історія України. Вступ до історії», у 6 класі – інтегрований курс «Всесвітня історія. Історія України».

У 5-9 класах передбачено викладання інтегрованого курсу «Мистецтво».

У 5-9 класах вивчається друга іноземна мова – англійська.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи

здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення та перевантаження спортивної зали, години фізичної культури в 5-9-х класах зменшені до 2 годин на тиждень.

Вивчення предмету «Трудове навчання» в 5-9 класах буде здійснюватись на основі навчальних програм з трудового навчання для 5-9 класів затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 №804. Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання буде здійснюватися на основі об'єктів проектної діяльності. Це надасть змогу одночасно проектувати та виготовляти один і той самий виріб за допомогою різних основних та додаткових технологій, що є особливо зручним у класах, які не поділяються на групи.

Для недопущення перевантаження учнів за письмовим клопотанням закладів освіти іншого типу (художніх, музичних, спортивних шкіл тощо) та за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів можливо врахувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та ін.) у позашкільних закладах.

Гранично допустиме навчальне навантаження учнів встановлено відповідно до вимог Закону України «Про загальну середню освіту» та Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01.

Години фізичної культури в 5 – 9 класах не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження.

Гранична наповнюваність класів та тривалість уроків встановлюється відповідно до Закону України «Про освіту».

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 №128, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 06.03.2002 за №229/6517 (зі змінами).

Державна підсумкова атестація в 9-х класах проводиться відповідно до Порядку проведення державної підсумкової атестації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 №8/32979. Перелік предметів, форма та терміни проведення визначаються Міністерством освіти України.

Навчальна практика та навчальні екскурсії для учнів 5-8-х класів проходять протягом 2020-2021 навчального року в позаурочний час, відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.2008 №1/9-61.

Інформація про реалізацію варіативної складової навчального плану

Інваріантна складова робочого навчального плану сформована на державному рівні і забезпечує реалізацію змісту шкільної освіти на рівні Державного стандарту.

Враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів, конкретизовано варіативну складову робочого плану, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, індивідуальні, групові та факультативні заняття.

За рахунок годин варіативної складової заплановано:

№	Клас	Назва	Форма проведення	Кількість годин на тиждень	Програма, яка використовується
1.	5	Математика	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
2.	6	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма
3.	7	Англійська мова	Підсилення навчального предмету	0,5	Державна програма

Директор

Балашенко О.Ф.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ШКОЛИ ІІІ СТУПЕНЯ (10-11 КЛАСИ)

Пояснювальна записка

Освітня програма школи розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 №63.

Освітню програму школи ІІІ ступеня (10-11 класи) розроблено відповідно Таблиці 2 до Типової освітньої програми відповідно наказу МОН від 28.11.2019 №1493.

Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін

Загальний обсяг навчального навантаження здобувачів середньої освіти для 10-11-х класів складає 2308 годин/навчальний рік: для 10-х класів – 1172,5 годин/навчальний рік, для 11-х класів – 1137,5 годин/навчальний рік. Навчальний план для 10-11х класів розроблено відповідно до Державного стандарту та таблиці 2 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти ІІІ ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493) (додаток б).

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів.

Враховуючи кадрове та матеріально-технічне забезпечення та перевантаження спортивної зали, години фізичної культури в 10-11-х класах зменшені до 2 годин на тиждень.

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом в 10-11 класах, також забезпечується вивченням вибірково-обов'язкових предметів, за вибором учнів, «Інформатика», «Мистецтво», що вивчаються на рівні стандарту в 10 і 11 класах (години, передбачені на вибірково-обов'язкові предмети діляться між двома обраними предметами).

Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Очікувані результати навчання учнів 10-11 класів окреслені в межах кожного предмета. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою	<i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово),

		<p>грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у доквітлі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій,</p>

		<p>усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організовувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна і громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p>

		<i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньоестетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). <i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. <i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання. <i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. <i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності будуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища.

Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання; окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою; предмети за вибором; роботу в проектах; позакласну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприяє формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад учителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо-предметних зв'язків, а саме: змістово-

інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Перелік навчальних програм для 10-11 класів
(затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.10.2017 № 1407)

№	Назва навчальної програми	Рівень вивчення
1.	Українська мова	Рівень стандарту
2.	Українська література	Рівень стандарту
3.	Зарубіжна література	Рівень стандарту
4.	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Французька мова	Профільний рівень
5.	Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Англійська мова.	Рівень стандарту
6.	Історія України (до навчальної програми внесені зміни наказ МОН від 21.02.2019 №236)	Рівень стандарту
7.	Всесвітня історія	Рівень стандарту
8.	Громадянська освіта	Рівень стандарту
9.	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Рівень стандарту
10.	Біологія і екологія	Рівень стандарту
11.	Географія	Рівень стандарту
12.	Фізика (авторський колектив під керівництвом Локтева В. М.), затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від наказМаНвід24.11.2017N1539	Рівень стандарту
13.	Астрономія (авторський колектив під керівництвом Яцківа Я. Я.), затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від наказМаНвід24.11.2017N1539	Рівень стандарту
14.	Хімія	Рівень стандарту
15.	Інформатика	Рівень стандарту
16.	Мистецтво	Рівень стандарту
17.	Фізична культура	Рівень стандарту
18.	Навчальна програма «Захист Вітчизни» для навчальних закладів системи загальної середньої освіти (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407, зі змінами, затвердженими наказом МОН від 31.03.2020 № 464))	Рівень стандарту

**Вимоги до осіб, які можуть розпочинати
здобуття профільної середньої освіти**

Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального

року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року.

Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

Перелік освітніх галузей

Освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Мови і літератури

Суспільствознавство

Мистецтво

Математика

Природознавство

Технології

Здоров'я і фізична культура

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Форми організації освітнього процесу

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку: формування компетентностей; розвитку компетентностей; перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; корекції основних компетентностей; комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу можна проводити на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії вчителем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Учитель або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття – це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих

предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу.

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує *навчально-практичне заняття*. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в *малих групах, бригадах і ланках* (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відеоуроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 13.04.2011 № 329 (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України від 11.05.2011 за № 566/19304) та Орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів з базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів: кадрове забезпечення освітньої діяльності; навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності; матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності; якість проведення навчальних занять; моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів,
- розробка рекомендацій щодо їх покращення; моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти; створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Освітня програма школи передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Директор

Балашенко О.Ф.

Додаток 1

(за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я. для 1-2 класів, затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1272)

Навчальний план для 1-х класів

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень/рік у класах
		1 А,Б,В,Г,Д
Мови і літератури	Навчання грамоти	7+1/280
	Англійська мова	2 / 70
Математична	Математика	4 / 140
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язберезувальна галузь)	Я досліджую світ	3 / 105
Технологічна	Дизайн і технології	1 / 35
Мистецька	Мистецтво	2/70
Фізкультурна	Фізична культура	2 / 70
	Хореографія	1/35
Усього		20+3/805
Загальна кількість навчальних годин		805
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		20 / 700
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		23 / 805

Директор

О.Балашенко

Додаток 2

(за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я. для 1-2 класів, затвердженою наказом МОН України від 08.10.2019 року № 1272)

Навчальний план для 2-х класів

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень/рік у класі
		2 А,Б,В,Г,Д
Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)	Українська мова	3,5+0,5 /140
	Читання	3,5+0,5 /140
	Англійська мова	3 /105
Математична	Математика	4/ 140
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузь)	Я досліджую світ	3 / 105
Технологічна	Дизайн і технології	1 / 35
Інформатична	Інформатика	1 / 35
Мистецька	Мистецтво	2/70
Фізкультурна	Фізична культура	2 / 70
	Хореографія	1/35
Усього		22+3/875
Загальна кількість навчальних годин		875
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		22 / 770
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		25 / 875

Директор

О.Балашенко

Додаток 3

(за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Савченко О.Я.)

Навчальний план для 3-х класів

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень/рік у класах	
		3А,Б,В,Д	3Г
Мовно-літературна, у тому числі:		10+1	10+1
	Українська мова	3,5+0,5	3,5+0,5
	Літературне читання	3,5+0,5	3,5+0,5
	Французька мова	3	-
	Англійська мова	-	3
Математична	Математика	5	5
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузь)	Я досліджую світ	3	3
Технологічна	Дизайн і технології	1	1
Інформатична	Інформатика	1	1
Мистецька	Мистецтво	2	2
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		25+1	25+1
Загальнорічна кількість навчальних годин		910	910
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		23/805	23/805
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		26/910	26/910

Директор

О.Балашенко

Додаток 4

(складений за таблицею 4
до Типової освітньої
програми, затвердженої наказом МОН
від 20.04.2018 №407)

Навчальний план для 4-х класів

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах
		4А,Б,В,Г
Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)	Українська мова	7
	Французька мова	4
Математика	Математика	4
Природознавство	Природознавство	2
Суспільствознавство	Я у світі	1
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1
	Музичне мистецтво	1
Технології	Трудове навчання	1
	Інформатика	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1
	Фізична культура	3
Усього		23+3
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня		23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		26

Директор

О.Балашенко

Додаток 5

(складений за таблицею 3
до Типової освітньої програми,
затвердженої наказом МОН України
від 20.04.2018 №405)

Навчальний план для 5-9-х класів

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		5А,Б,В,Г	6А,Б,В,Г	7А,Б,В,Г	8А,Б,В,Г	9А,Б,В
Мови і літератури	Українська мова	3,5	3,5	2,5	2	2
	Українська література	2	2	2	2	2
	Французька мова	5	5	5	5	5
	Англійська мова	2	2+0,5	2+0,5	2	2
	Зарубіжна література	2	2	2	2	2
Суспільствознавство	Історія України	1	1	1	1,5	1,5
	Всесвітня історія	-	1	1	1	1
	Правознавство	-	-	-	-	1
Мистецтво	Мистецтво	1	1	1	0,5	0,5
Математика	Математика	4+0,5	4	-	-	-
	Алгебра	-	-	2	2	2
	Геометрія	-	-	2	2	2
Природознавство	Природознавство	2	-	-	-	-
	Біологія	-	2	2	2	2
	Географія	-	2	2	2	1,5
	Фізика	-	-	2	2	3
	Хімія	-	-	1,5	2	2
Технології	Трудове навчання	2	2	1	1	1
	Інформатика	1	1	1	1	1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	0,5	0,5	0,5	0,5
	Фізична культура	2	2	2	2	2
Разом		27+2	29,5+2	31+2	30,5+2	32+2
Додатковий час на предмети		0,5	0,5	0,5		
Гранично допустиме навчальне навантаження		28	31	32	33	33
Всього (без урахування поділу класів на групи)		27+2	29,5+2	31+2	30,5+2	32+2

Директор

О.Балашенко

Додаток 6

(складений за таблицею 2 до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом МОН України від 20.04.2018 №408 (в редакції наказу МОН України від 28.11.2019 №1493))

Навчальний план для 10,11-х класів

Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах	
	10А,Б	11 А,Б
Українська мова	2	2
Українська література	2	2
Французька мова	4	4
Англійська мова	3	3
Зарубіжна література	1	1
Історія України	1,5	1,5
Всесвітня історія	1	1
Громадянська освіта	2	-
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	4	4
Географія	1,5	1
Біологія і екологія	2	2
Фізика	2	2,5
Астрономія	-	0,5
Хімія	1,5	2
Фізична культура	2	2
Захист України	1,5	1,5
Вибірково-обов'язкові предмети		
Інформатика	1,5	1,5
Мистецтво	1	1
Разом	33,5	32,5
Додаткові години на окремі предмети	6	6
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня:	33	33
Всього (без урахування поділу класів на групи)	33,5	32,5

Директор

О.Балашенко